

Van: John Lommen <j.lommen@leudal.nl>

Verzonden: woensdag 1 maart 2023 13:36

Aan: Raadsgriffie <raadsgriffie@leudal.nl>

Onderwerp: Rekenkamerrapport Quick Scan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023

Wim,

Hierbij de aanbiedingsbrief en het rekenkamerrapport Quick Scan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023.

Aan de rapportage is de bestuurlijke reactie gekoppeld.

Ik verzoek je om de rapportage ter behandeling op de gebruikelijke wijze via het presidium aan de raad aan te bieden, ter verdere behandeling.

Met vriendelijke groet,

John Lommen

Raadsadviseur/Secretaris Rekenkamer

t: (06) 11 60 04 48

e: j.lommen@leudal.nl

Bezoekadres Leudalplein 1, 6093 HE Heythuysen

Postadres Postbus 3008 6093 ZG Heythuysen

rekenkamer **Leudal**

Aan de leden van de gemeenteraad van de gemeente Leudal

Postbus 3008

6093 ZG Heythuysen

Ons kenmerk JL/2023/01

telefoon 0475- 85 90 22

Uw kenmerk

internet www.leudal.nl

Behandeld door John Lommen

Telefoonnummer 0611600448

e-mail j.lommen@leudal.nl

datum 1 maart 2023

verzenddatum 1 maart 2023

Onderwerp QuickScan financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

Geachte leden van de raad,

Afgelopen jaar heeft is de Zomernota 2023 -2026 door de gemeenteraad vastgesteld. Deze nota is voor de Rekenkamer aanleiding geweest om een QuickScan uit te voeren naar de financieringsmogelijkheden van de zomernota.

De Rekenkamer Leudal ziet in de wijze van dekking van de verschillende ambities voornamelijk alleen een verwijzing naar de middelen die de gemeente verkrijgt uit de belangrijkste uitkering, de Algemene Uitkering van het Rijk. Minder zichtbaar is of er ook extra middelen beschikbaar zijn buiten de Algemene Uitkering om.

Hierbij hebben we drie vragen centraal gesteld:

1. In welke mate maakt de gemeente Leudal gebruik van alternatieve financieringsbronnen, anders dan de eigen belastinginkomsten en de Algemene Uitkering?
2. Welke financieringsbronnen worden gemist?
3. Wat is ervoor nodig om beter in staat te zijn om alternatieve financieringsbronnen te verwerven?

In onze QuickScan geven we daarvoor enkele aanbevelingen.

Op 15 december 2022 is dit rapport aan het college gezonden voor een bestuurlijke reactie.

Op 1 maart 2023 is deze reactie ontvangen en integraal achter aan het rapport gevoegd.

Wij zien met belangstelling de behandeling en de reacties ten aanzien van dit rapport tegemoet.

Voor vragen naar aanleiding van dit onderzoek kunt u terecht bij de secretaris van de rekenkamer,
J. Lommen.

Met vriendelijke groet,
Mr. J.J.P.M. van Hout
Voorzitter rekenkamer Leudal

Namens deze,
J. Lommen
secretaris rekenkamer Leudal.

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

Inhoud:

1. Inleiding	2
2. Van welke regelingen en subsidies maakt de gemeente Leudal gebruik	3
3. Wat is er nodig om beter in staat te zijn om alternatieve financieringsbronnen te verwerven	10
4. Conclusie en aanbevelingen	17
5. Bestuurlijke reactie College	19

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

Rekenkamer Leudal – december 2022

1. Inleiding

In de Zomernota 2023-2026 zijn drie centraal benoemde thema's uitgewerkt, te weten: - Sociale basis - Buitengebied - Passend wonen. De thema's zijn hierin gekoppeld aan de ambities uit de strategische visie van de gemeente Leudal en door vertaald naar effecten, doelen en benodigde middelen. Daarnaast zijn vanuit het Coalitieakkoord de actiepunten benoemd die bijdragen aan het behalen van de ambitie van het thema.

In de Zomernota is inzichtelijk gemaakt welke extra middelen nodig zijn om de geformuleerde effecten te realiseren. De financiële dekking van deze middelen komt voort uit de extra middelen uit de meicirculaire van het Rijk, waarin de ontwikkeling van de Algemene Uitkering van het Rijk aan de gemeente Leudal is verwoord, en de gemaakte keuzes in het coalitieakkoord. Zonder inzet van die extra middelen is gerichte aanpak van de thema's niet haalbaar.

De Rekenkamer Leudal ziet in de wijze van dekking van de verschillende ambities vooralsnog alleen een verwijzing naar de middelen die de gemeente Leudal verkrijgt uit haar belangrijkste uitkering: de Algemene Uitkering van het Rijk. Veel minder is zichtbaar of er ook extra middelen beschikbaar zijn buiten de Algemene Uitkering om. Immers, als een doelstelling ook met andere middelen te bereiken is zonder dat gebruik hoeft te worden gemaakt van de Algemene Uitkering, dan kunnen veel meer doelstellingen van de gemeente Leudal bereikt worden. Te denken valt aan andere middelen van de Provincie Limburg, het Rijk of Europa, maar het gaat hierbij ook om investeringen van private partijen of hogere belastingopbrengsten door deze en andere investeringen.

Voor deze QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota staan voor de Rekenkamer Leudal drie vragen centraal:

1. In welke mate maakt de gemeente Leudal gebruik van alternatieve financieringsbronnen, anders dan de eigen belastinginkomsten en de Algemene Uitkering?
2. Welke financieringsbronnen worden gemist?
3. Wat is ervoor nodig om beter in staat te zijn om alternatieve financieringsbronnen te verwerven?

In deze QuickScan worden de antwoorden op deze vragen afgeleid van de Jaarverslagen van de gemeente Leudal voor de jaren 2018-2021, alsmede de in de Zomernota geuite wens de uitdagingen op het gebied van accommodaties waar te maken. Volgens de Zomernota gaat het hier met name om terugloop in ledenaantallen, bezettingsgraden, omvang en soorten accommodaties. Doch de actualiteit laat ook zien dat er bij accommodaties ook een vraagstuk is van energiekosten, afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, alsmede de sterk gestegen kosten van bouwmaterialen. Onderwerpen die behoren tot het domein van de Energietransitie en de Circulaire Economie, en waarvoor met name het Rijk, als ook Europa zeer grote hoeveelheden middelen ter beschikking stelt.

2. Van welke regelingen en subsidies maakt de gemeente Leudal gebruik?

De Rekenkamer Leudal heeft aan de hand van de Jaarverslagen 2018-2021 van de gemeente Leudal een QuickScan gemaakt van de verschillende verkregen subsidies in de afgelopen vier jaar, anders dan de inkomsten uit belastingen en de Algemene Uitkering van het Rijk. Jaarverslagen geven daartoe een goed overzicht, mits de subsidie ook is genoemd in de jaarverslagen natuurlijk.

Voor het overzicht van de verschillende subsidies hebben we een overzicht gemaakt naar verschillende thema's. Deze zijn:

- Verkeer
- Sport- en sportaccommodaties
- Woningen
- Sociaal Domein
- Buitengebied
- Economie en Regionale Samenwerking

Op alle bovengenoemde thema's heeft de gemeente Leudal aanvullende financiering voor projecten of doelstellingen binnengehaald met uitzondering van Regionale Samenwerking. We hebben deze laatste wel opgenomen, omdat juist Regionale Samenwerking een hefboom kan zijn voor het verkrijgen van verschillende alternatieve financieringsbronnen, en omdat er op dit terrein belangrijke inspanningen zijn verricht welke nog niet tot extra middelen hebben geleid. Er wordt bovendien ook Regionaal op heel veel terreinen met elkaar samengewerkt. Terreinen die verder gaan dan in de Zomernota aan de orde is gekomen.

2.1. Verkeer

2.1.1. Bereikbaarheid Zevenellen.

Via de samenwerking in het Regionaal Mobiliteitsoverleg Midden-Limburg (RMO) werkt de gemeente Leudal aan een goede bereikbaarheid en maximale verkeersveiligheid. Via het RMO is van de provincie Limburg een subsidie ontvangen voor het verbeteren van de bereikbaarheid van het bedrijventerrein Zevenellen van € 175.000. Dit betekent dat een verkeerskundig onderzoek wordt uitgevoerd en op basis daarvan oplossingen worden geformuleerd. Daarnaast ontving de gemeente eind 2020 nog een subsidie van € 525.000 van het Rijk, als onderdeel van de Rijkssubsidie Strategisch Plan Verkeersveiligheid (investeringsimpuls SPV) met een grootte van € 888.400,--. Dit is toegekend voor het nemen van verkeersveiligheidsmaatregelen in diverse kernen, waarvan het grootste gedeelte van het bedrag is toegeschreven aan geplande rotondes bij bedrijvenpark Zevenellen.

2.1.2. Fietspad spoorbrug Buggenum

Op 14 februari 2020 hebben Provinciale Staten besloten € 3,5 miljoen te reserveren voor de snelle fietsverbinding Haelen – Roermond, onderdeel fietsbrug Buggenum - Leeuwen. Daarnaast startte in 2019 in samenwerking met de provincie en de gemeente Roermond een haalbaarheidsstudie naar een snelle fietsverbinding tussen Roermond en Buggenum/Haelen. De fietsbrug is onderdeel van de Hoogwaardige Fietsverbinding Midden-Limburg. Hiervoor is in 2021 een intentieverklaring ondertekend met gemeenten Nederweert, Leudal, Roermond, Roerdalen en provincie Limburg voor het gezamenlijk uitvoeren van een verkennende tracéstudie.

In 2020 wordt een apart raadsvoorstel aangeboden aan de gemeenteraad over de verleende subsidie, de voorwaarden en de stand van zaken met betrekking tot de haalbaarheidsstudie en op 10

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

november 2020 stelde het college de projectopdracht 'Fietsbrug Buggenum – Leeuwen' vast. In 2021 vonden diverse overleggen plaats met de stakeholders en schreef adviesbureau Tauw een inkoopstrategie. De resultaten uit deze overleggen en de inkoopstrategie hebben nog niet geleid tot een projectplan. Het vaststellen van een projectplan door de gemeenteraad is de volgende stap in het proces met een nieuw go/no go - moment. De Provincie Limburg heeft de toegezegde financiële middelen voor deze fietsbrug nog steeds gereserveerd. Er vinden periodiek overleggen plaats met de Provincie Limburg over deze subsidie.

2.1.3. *Fietspad ontbrekende schakel Horn N280*

In 2021 is een bijdrage van € 183.000 ontvangen van Wonen Zuid voor de herinrichting infrastructuur Maaslandstraat in Horn. Hiervan betreft € 74.000 een overheveling van ontvangen GOML gelden tot en met 2016 naar project 'realisatie fietsroute Horn N273-N280. Voor dit laatste project is ook een subsidie van de Provincie Limburg ontvangen van € 377.000.

2.1.4. *Fietspad Heldenseweg*

De realisering van dit fietspad is als toonaangevend project opgenomen in het provinciale Uitvoeringsplan Fiets. Daarmee is medefinanciering door de Provincie Limburg verzekerd. Op 1 juli 2020 is het fietspad officieel in gebruik genomen.

2.2. Sport- en Sportaccommodaties

2.2.1. *Tennispark Galgenberg en BMV Ell*

In het kader van de "ketenaanpak Leefbaarheid gemeente Leudal" werd op basis van het provinciale subsidiekader "*Stimuleren Bouw en transitie Limburgse woningmarkt 2013-2015*" een subsidie ontvangen voor de realisatie van het project Tennispark Galgenberg en realisatie van het project BMV Ell van de Provincie Limburg.

2.2.2. *Maasveld*

In de raadsvergadering van 12 december 2017 heeft de gemeenteraad een bedrag van totaal 1,6 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de realisatie van de Open Club-gedacht op huidige sportpark in Neer en het opknappen van de bestaande spantenhallen. Daarnaast is het college opgedragen om medewerking te verlenen aan de realisatie van een Veilige Wieleromgeving als onderdeel van dit sportpark.

Het college heeft het voornemen om de restant van voormalige krediet Veilige Wieleromgeving in Haalen ad € 820.000 aan te wenden voor het initiatief in Neer. Daarnaast zijn de initiatiefnemers succesvol geweest met het bemachtigen van een incidentele projectsubsidie door Provincie Limburg. De gedeputeerde zegde op 12 december 2019 een bedrag toe van € 750.000 als cofinanciering. De initiatiefnemers gebruikten 2019 om de plannen te ontwikkelen. De renovatie van het bestaande sportpark startte in het voorjaar van 2020. De realisatie van de wielerbaan start, zodra de beschikking van de provincie is ontvangen en de gemeenteraad het krediet van € 1.570.000 euro (€ 750.000 + € 820.000 euro) beschikbaar stelt.

2.2.3. *Sportstimulering*

Sinds 1 januari 2019 kan, naar aanleiding van het verruimen van de BTW-sportvrijstelling, een subsidie worden aangevraagd ten behoeve van investeringen en exploitatie op het gebied van sport.

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

Dit ter compensatie van de BTW die niet meer terug te vorderen is. Voor de exploitatie bedraagt de definitieve aanvraag € 111.277 aan baten.

In 2020 is een uitkering SPUK Sport van € 775.000 (afrekening 2019/voorlopige afrekening 2020) ontvangen voor investeringen in sportaccommodaties en vervanging gymtoestellen. Met de Regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK Sport) beoogt het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) sinds 2019 de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en aanschaf van sportmaterialen te stimuleren.

In 2021 is een uitkering SPUK Sport van € 103.000 (definitieve afrekening 2020/voorlopige afrekening over 2021) ontvangen voor investeringen in sportaccommodaties en vervanging gymtoestellen. Daarnaast is € 30.000 uitkering SPUK Sport ontvangen voor investeringen in sportaccommodaties. En € 8.000 is via derden ontvangen.

2.3. Woningen

2.3.1. Energie- en geluidsisolatie

De woningvoorraad in de gemeente Leudal bestaat voor 80% uit particulier bezit. Dit bezit dient te (gaan) voldoen aan de huidige eisen van langer thuis wonen en energiemaatregelen (duurzaamheid). Dit doet de gemeente Leudal via het project Huis op Maat en via bewustwordingscampagnes vanuit de Duurzaamheidsvisie. Daarnaast werkt zij aan een goed woon- en leefklimaat. Daarom pakte in 2019 Leudal – als eerste van de middelgrootte gemeenten in Limburg – de wettelijk verplichte sanering van zogenaamde B-lijst woningen (woningen met een gevelbelasting tussen 60 en 65 dB(A) op. Uit een grondige inventarisatie van de 323 woningen langs drukke wegen, bleken 11 woningen in aanmerking komen voor geluidsisolerende maatregelen. Het project is gesubsidieerd door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

2.3.2. Monumenten

Jaarlijks worden de niet uitgegeven subsidiegelden gestort in de reserve Monumentenzorg. In 2021 is een bedrag van € 37.827 gestort in de reserve. Op het onderdeel uitbestede werkzaamheden is € 10.000 minder uitgegeven. Er zijn in 2021 weinig nieuwe initiatieven geweest, mede door COVID-19.

2.4. Sociaal domein

2.4.1. Taalachterstanden

Voor 2018 wordt geen subsidieaanvraag meer ingediend. Indien instroom leerlingen/statushouders met taalachterstand weer hoger wordt dan wordt dit opnieuw aangevraagd in 2019.

2.4.2. Personen met verward gedrag

Omdat de start van verschillende pilots en acties vanuit de regionale werkgroep met verward gedrag nog geen kosten omvatten zijn er weinig uitgaven gedaan. In 2020 wordt een toename van de kosten verwacht. Een voorbeeld daarvan zijn de gemaakte kosten door de introductie van de Wet Verplichte GGZ en de uitvoering van diverse regionale pilots. Daarnaast is het de regio meermaals gelukt regionale en nationale subsidies te ontvangen, welke heeft geleid tot het niet direct aanspreken van eigen middelen. Via de gecommiteerde reserve wordt € 25.000 overgeheveld naar 2020.

2.4.3. Decentralisatieuitkering Vrouwenopvang

Het Rijk heeft extra middelen toegevoegd aan de Decentralisatieuitkering Vrouwenopvang ter compensatie van de stijgende kosten voor Veilig Thuis. De gemeente Venlo heeft op voorstel van de

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

deelnemende gemeenten Veilig Thuis besloten om deze extra middelen te verdelen over de regiogemeenten. Leudal heeft een bedrag van € 88.103 ontvangen. Dit bedrag is opgenomen in het totale voordelige resultaat van jeugdhulp ad € 593.500.

2.4.2. Leefstijlakkoord

Het lokale (preventieve) gezondheidsbeleid is vormgegeven via een zogenaamd lokaal preventieakkoord, waarmee sport, bewegen en een gezonde leefstijl in Leudal nog meer op de kaart wordt gezet. Vanuit de Rijksoverheid is er voor de uitvoering van dit akkoord een uitvoeringsbudget van € 20.000 per jaar beschikbaar (tot en met 2023). Door de beperkingen met name in verband met COVID-19 was er in 2021 geen uitvoering mogelijk en is dit budget en geplande uitvoeringsplannen overgenomen naar 2022.

2.5. Buitengebied

Afgelopen jaren zijn diverse veehouderijen gestopt. Veelal door gebruik te maken van landelijke beëindigingsregelingen (Saneringsregeling varkenshouderij, Stoppersregeling actieplan Ammoniak en Veehouderij en Subsidieregeling voor sloop- en ombouwkosten van pelsdierhouderijen), maar ook buiten deze regelingen om. Dit heeft positieve effecten gehad op de leefomgeving en de natuur. De belangrijkste in de periode 2016-2021 zijn:

- Forse verbetering van de leefomgevingskwaliteit in de kernen Heibloem en Baexem door afname van ruim 207.000 odeurunits (geureenheden).
- Daling van het aantal veehouderijen van 334 naar 311 (met name varkenshouderijen).
- Daling van emissie van ammoniak en stikstofdepositie op Natura 2000 met 13 %.

De saneringsregeling varkenshouderij is bedoeld voor varkenshouderijen die veel geuroverlast veroorzaakten op woningen en is mede door een onafhankelijke adviseur uitgevoerd via het project Samen aan de Keukentafel. De stallen moeten gesloopt worden en de varkensrechten vervallen. Hiervoor dienen de omgevingsvergunningen Milieu en de bestemming intensieve veehouderij door de gemeente ingetrokken te worden. Ook dient de sloop van de stallen gecontroleerd te worden.

De varkenshouder ontvangt een marktconforme vergoeding. Deze regeling, waaraan 5 varkenshouderijen in Leudal hebben meegedaan, is inmiddels in uitvoering en grotendeels afgerond. Dit heeft geleid tot een afname van ruim 207.000 odeurunits, hetgeen tot een forse verbetering heeft geleid van de leefomgevingskwaliteit en dan met name in de kernen Heibloem en Baexem.

In het kader van de stoppersregeling gedoogbeleid ammoniak en Veehouderij moesten de al eerder 46 gemelde Leudalse veehouderijen vóór 1 januari 2020 het veehouderijbedrijf beëindigen of voldoen aan het Besluit emissiearme huisvesting. Uit de vele uitgevoerde toezichtcontroles en ingediende meldingen activiteitenbesluit is gebleken dat circa 35 veehouderijbedrijven daadwerkelijk zijn gestopt met hun intensieve veehouderij tak (pluimvee of varkens) in zijn geheel of zijn overgestapt op bijvoorbeeld akkerbouwactiviteiten of het houden van paarden.

Met betrekking tot de effecten van ammoniak op Natura 2000-gebieden is eveneens een forse verbetering gerealiseerd, omdat de ammoniakemissie vanuit de intensieve veehouderij geheel of gedeeltelijk is verdwenen.

De rol van de gemeente Leudal is hier het uitvoeren van milieucontroles en de melding Activiteitenbesluit behandelen.

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

De Subsidieregeling voor sloop- en ombouwkosten van pelsdierhouderijen is het gevolg van de Wet verbod pelsdierhouderij. Deze was al in 2013 aangenomen vanwege de ethische en maatschappelijke bezwaren tegen het houden van dieren voor bontproductie. Pelsdierhouders kregen 11 jaar de tijd om hun bedrijf te beëindigen en eventuele investeringen terug te verdienen. Vanwege de corona-uitbraken op pelsdierhouderijen is de overgangstermijn voor het stoppen met een pelsdierhouderij met 3 jaar ingekort. Sinds 8 januari 2021 is het verboden om pelsdieren te houden voor bontproductie. De pelsdierhouder kan subsidie krijgen voor het slopen of ombouwen van de stallen en inventaris. Met deze subsidie stimuleert de overheid om een nieuwe bestemming te vinden voor de bedrijfslocatie. In Leudal betreft het 2 pelsdierhouders die zijn gestopt. Er zijn nog geen definitieve verzoeken voor een alternatieve bedrijfsvoering ingediend, waardoor resultaten en effecten niet gegeven kunnen worden.

2.6. Economie

2.6.1. Keyport 2020

Er is een nieuw meerjarenplan vastgesteld getiteld 'Routeplan Keyport Next Level'. Het Routeplan is in nauwe samenwerking met de triple helix partners (onderwijs, overheid en ondernemers) ontwikkeld. Het geeft richting aan de ambitie en doelstellingen voor de periode tot 2025. Het gaat hierbij om klimaatdoelen, de omslag van lineair naar circulair, (invulling van) de arbeidsplaatsen en de invloed van toenemende robotisering, digitalisering, ontgroening en vergrijzing.

Uit evaluatie van de resultaten van Keyport bleek dat door de inzet van Keyport meer financiële mogelijkheden ontstaan. Tegen iedere € 1 van Keyport, investeren marktpartijen € 6,90 in de regio. De projecten hebben naast hun directe resultaat ook een vliegwieleffect voor nieuwe banen en samenwerkingsverbanden. Verder is van belang te melden dat Keyport het afgelopen jaar een zogeheten MKB-deal is aangegaan met het Ministerie van EZK. Deze deal biedt MKB ondernemers uit de regio Midden Limburg en Cranendonck de kans om sneller en sterker uit de crisis te komen. Het gaat om een bijdrage aan de regio van € 323.000. Het programma van de MKB-Deal richt zich op alle MKB bedrijven met een vraagstuk over behoud en groei, die bereid zijn om te investeren. Het doel is dat elk deelnemend bedrijf strategisch wendbaar wordt, kan blijven inspelen op ontwikkelingen en anticiperen op onvoorziene omstandigheden.

2.6.2. Regiodeal Midden Limburg (in wording)

In 2020 is Leudal heel actief geweest met de doorontwikkeling van Samenwerking Midden-Limburg (SML) en de toetreding tot de P10 per 1 januari 2021. In maart 2021 is het plan "Met veerkracht uit de crisis" vastgesteld. Het plan bestrijkt de periode 2021-2023 en beoogt Midden-Limburg terug te brengen op het groeipad van vóór de coronacrisis. Het plan zet in op zes speerpunten:

- Circulaire economie
- Leven Lang Ontwikkelen
- Mobiele arbeidsmarkt
- Aantrekken en behoud van jong talent
- Voorkomen en bestrijden van jeugdwerkloosheid
- Steun voor ondernemers

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

Met een aantal partnerorganisaties in Midden-Limburg (Keyport, Ons Waardevol Cultuur Landschap (WCL), Ontwikkelingsmaatschappij Midden Limburg (OML), Platform Vitale Landbouw en Taskforce Corona Midden-Limburg) is de concept-Investeringsagenda Midden-Limburg opgesteld.

De agenda is opgesteld langs drie lijnen van de regionale visie: 'Het verbindend hart van Limburg'.

1. Werken aan een duurzaam en klimaatbestendig Midden-Limburg;
2. Werken aan een toekomstbestendige economie (circulair);
3. Werken aan een gezonde en aantrekkelijke woonomgeving voor Midden-Limburg.

Samen met de bovengenoemde partnerorganisaties is een agenda opgesteld die uiteenlopende terreinen bestrijkt: van Wonen, Economie, Mobiliteit & Infra tot Landbouw, Natuur en Landschap, Recreatie & Toerisme en Energie. Met behulp van een 30-tal businesscases zijn acties en maatregelen beschreven die samen de welvaart in de regio Midden-Limburg een impuls moeten geven. De Investeringsagenda Midden-Limburg strekt zich uit over de periode 2022-2032 en heeft een uitgesproken dynamisch karakter: de agenda wordt periodiek geactualiseerd, nieuwe businesscases worden toegevoegd en de voortgang wordt nauwgezet gemonitord en geëvalueerd.

Met de Investeringsagenda Midden-Limburg wordt de Brede Welvaart van de Regio Midden-Limburg gestimuleerd. Brede welvaart kan worden omschreven als het welzijn van de bewoners in brede zin (well being). Het betreft alles wat mensen van waarde vinden. Wat van waarde is, wordt daarbij breed opgevat: het gaat bijvoorbeeld om het kunnen voorzien in levensonderhoud, gezondheid, veiligheid, persoonlijke ontplooiing en sociale contacten, maar ook om zaken waar om ideologische redenen waarde aan wordt gehecht.¹

Becijferd is dat met de agenda een investering van meer dan € 100 miljoen is gemoeid, waarvan 50% door het Rijk gefinancierd kan worden aan de hand van een Regiodeal, als de Regio zelf ook de andere 50% kan financieren. De agenda beoogt -naast een samenhangende en op synergie gerichte aanpak- een propositie te zijn met behulp waarvan andere partijen worden uitgenodigd mee te investeren. Het overleg daarover met de provincie is gaande; ook op rijksniveau (budget Regiodeals) en dat van de EU liggen er kansen.

Over deze kansen met betrekking tot de Investeringsagenda Midden-Limburg/Regiodeal is de gemeenteraad van Leudal op 16 november 2022 geïnformeerd door het College van B&W aan de hand van brief LE2022UIT/2801.

2.7. Tussenconclusie beschikbare subsidies voor de gemeente Leudal

Veel van de gevonden subsidies in de jaarrekeningen komen voort uit samenwerkingsverbanden. Gezamenlijk werken aan bepaalde doelen geeft mogelijkheden tot extra financiële bronnen. Zonder doelen of kaders is het heel lastig samenwerken of om daadwerkelijk ook invulling te geven aan samenwerking door bestuurders, ambtenaren en bewoners. Waar doelen ontbreken komt geen samenwerking tot stand en kan bovendien dan ook geen beroep worden gedaan op middelen van andere overheden, die veelal in termen van specifieke doelen beschikbaar zijn voor gemeenten of samenwerkende gemeenten. Zoals blijkt uit het bovenstaande overzicht.

Wat verder opvalt is dat het aantal subsidies en de grootte van de subsidies beperkt zijn, ondanks dat via de organisatie Trias wekelijks de beschikbare mogelijkheden onder de aandacht worden gebracht. Zeker als deze vergeleken worden met andere gemeenten. Er is vrijwel geen sprake van Europese

¹ Zie Raadsinformatiebrief LE2022UIT/2801, Investeringsagenda/Regio Deal Midden Limburg, voetnoot 2.

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

subsidies, zoals ESF, en bij subsidies van het Rijk gaat het veelal om compensatieregelingen, of additionele middelen die door de Centrumgemeenten van Noord- en Midden-Limburg zijn verkregen. Van de Provincie Limburg worden vooral middelen verkregen die in het verlengde liggen van de taken van de Provincie Limburg, doch een zelfstandig beroep op subsidies bij de Provincie Limburg is schaars. De Wielerbaan in Neer is een uitzondering hierop.

De Rijksoverheid is daarbij meer en meer gaan sturen op specifieke regelingen en uitkeringen. In het bijzonder gaat het daarbij bijvoorbeeld om de Regiodeals, waarvoor veel regio's al geld hebben gekregen als een goed plan is ingediend. Doch de samenwerking in Midden-Limburg staat wat dat betreft pas aan het begin. In het jaarverslag 2021 is een aanzet opgenomen van wat de behoeften en wensen zijn voor de regio, en is mede in het overzicht verwoord, doch tot resultaten heeft dit niet geleid.

Het zorgt ervoor dat de gemeente Leudal voor heel veel nieuwe ambities en investeringen terug moet vallen op haar eigen middelen uit de Algemene Uitkering en de Belastingopbrengsten. Van een daadwerkelijk subsidie- of additionele financieringsstrategie is nog geen sprake. En dat is jammer, omdat nogal wat kansen hierdoor worden gemist. Bijvoorbeeld in het sociaal domein bij de ontwikkeling van jongeren aan de hand van Maatschappelijke Diensttijd (MDT), of met betrekking tot het ontwikkelen van uitkeringsgerechtigden en arbeidsgehandicapten, waarbij regelingen voor gemeenten of uitkeringsgerechtigden toegankelijk zijn via de regelingen Nederland Leert Door of de STAP-regeling.

3. Wat is ervoor nodig om beter in staat te zijn om alternatieve financieringsbronnen te verwerven?

De lokale praktijk van overheidsfinanciën en de werving van additionele middelen laten zien dat de eigen gemeentelijke financiën alleen te beheersen en te vergroten zijn, als je ook duidelijke doelen en kaders stelt. De Zomernota stelt deze doelen en kaders en is een belangrijk startpunt voor additionele financiële slagkracht voor de gemeente Leudal. Vooral ook als de eigen middelen bij diverse investeringen niet alleen als een uitgave worden gezien, maar vooral ook als geoormerkte co-financiering voor doelen die door hogere overheidsorganen of private investeerders, waaronder ook woningcorporaties, worden nagestreefd.

Vrijwel ieder groot project van een gemeente kan als basis worden gezien voor alternatieve financiering, omdat veel grote projecten investeringen in maatschappelijk vastgoed of infrastructuur betreffen. Ook investeringen in de sociale infrastructuur, zoals gezondheid, leefbaarheid of ontwikkeling en hulp voor jongeren, kunnen worden gematcht met additionele middelen, zeker als uitgaven in het sociaal domein als project worden vormgegeven met een specifiek doel.

Als je dit op een systematische wijze zou beschouwen, dan krijg je een zogenoemde “*Ladder van Geldstromen*”, waarbij je bij iedere sport van de ladder de vraag stelt of er ook een alternatief financieringsmiddel voor handen is. De ladder zelf bestaat uit een concreet doel van de gemeente en de sporten van de ladder worden van boven naar onderen afgelopen. Dat wil zeggen dat bij ieder doel eerst de vraag wordt gesteld of het doel ook te bereiken is met externe financiering, en pas als je alle sporten naar beneden hebt afgelegd de vraag aan de orde is of het dan uit de eigen begroting/algemene uitkering moet worden betaald.

De omgekeerde route op de ladder is ook relevant, namelijk in die situaties waarin in een samenwerkingsverband alle geldstromen bij elkaar opgeteld moeten of kunnen worden om een bepaald doel te bereiken. In zo’n situatie voorzien de eigen jaarlijkse middelen uit de algemene uitkering de basis voor de inkomsten uit belastingen. Deze jaarlijkse som van de Algemene Uitkering en de Belastingen vormt op zich weer de basis voor meerjarige uitgaven die jaarlijks terug te vinden zijn in de begroting en jaarrekening aan de hand van de kapitaallasten. Met deze som aan meerjarige middelen is het mogelijk om co-financiering van andere overheden op te halen, of om besparing van lopende uitgaven te realiseren. Wat weer als gevolg kan hebben dat private partijen wel op een juiste wijze kunnen instappen in een project als dit gewenst is. De gehele combinatie van geldstromen kan vervolgens ook de basis zijn voor (aanvullende) externe financiering om daarmee interne financieringsmiddelen te besparen.

Ladder van geldstromen

Gegeven het doel zijn de uitgaven voor dit doel te financieren uit?:

1. Externe financiering
2. Private middelen
3. Middelen van andere overheden
4. Besparingen van lopende uitgaven
5. Interne financiering
6. De balans (investeringen met kapitaallasten; meerjarige uitgaven)
7. De belastingen

8. De eigen begroting/algemene uitkering (eenjarige uitgaven)
9. Combinaties van bovenstaande geldstromen

3.1. *Toelichting van de financieringsladder aan de hand van een concrete investeringen: Gemeenschapsvoorzieningen Toekomstproof Maken*

Volgens de Zomernota kent het thema Gemeenschapsvoorzieningen de uitdaging om terugloop in ledenaantallen, bezettingsgraden, omvang en soorten accommodaties op te pakken. Doch de actualiteit laat ook zien dat er bij accommodaties een belangrijk vraagstuk is van energiekosten, afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, alsmede de sterk gestegen kosten van bouwmaterialen. De gemeenteraad van Leudal heeft bijvoorbeeld in haar vergadering van 1 november uitgebreid gediscussieerd over de compensatie van de gestegen energiekosten van de gemeenschapshuizen, waarbij het geld bijna letterlijk door de schoorsteen en de muren verdwijnt.

Daarmee raakt het actuele onderwerp energiekosten voor gemeenschapshuizen het domein van de Energietransitie en de Circulaire Economie. Een domein waarvoor met name het Rijk, als ook Europa zeer grote hoeveelheden middelen ter beschikking stelt. Middelen die overigens niet beperkt zijn tot gemeenschapshuizen, maar vastgoed in het haar algemeenheid betreft. Dus ook de (koop)woningen in de gemeente Leudal.

De algemene uitdaging binnen de gemeente Leudal op het terrein van duurzaamheid in 2023 laat zich dan ook omschrijven als het maken en financieren van die investeringen in het vastgoed van de gemeente Leudal, zodat de lange termijn som van investerings- en exploitatielasten in overeenstemming is met de middelen die de gemeenteraad van Leudal daarvoor ter beschikking wil stellen. In praktische zin gaat het om investeringen in accommodaties, zodat overtollige accommodaties afgestoten kunnen worden, doch nieuwe en blijvende gezamenlijke accommodaties toekomstbestendig zijn met zo laag als mogelijke energie- en andere exploitatielasten.

Een optelsom van beschikbare kapitaallasten, onderhoudsbijdragen, bijdragen van derden bewoners en verenigingen, middelen van andere overheden en lagere energie- en andere exploitatiekosten. Waarbij beschikbare budgetten als financiering aangevuld kunnen worden door interne fondsen en leencapaciteit, zodat ook externe partijen kunnen instappen bij bijvoorbeeld het opwekken van energie in wind- en zonneparken, of de aanleg van een alternatieve energie-infrastructuur in buurten en dorpen op de daken van gemeenschapsvoorzieningen en woningen, aangevuld met de opslag van elektriciteit in laadpalen en elektrische auto's.

Bij iedere sport op de financiële ladder zullen wij bij het onderwerp gemeenschapsvoorzieningen voorbeelden geven van mogelijkheden, zodat dit ook zichtbaar wordt gemaakt. Indien mogelijk wordt dit mede geïllustreerd aan de hand van voorbeelden uit de jaarverslagen van de gemeente Leudal of andere actuele voorbeelden.

3.1.1. *Externe financiering*

In 2019 is het Nationale Klimaatakkoord vastgesteld. Het doel is de uitstoot van broeikasgassen met 49% te reduceren in 2030. Als uitwerking van het Klimaatakkoord is de regio Noord- en Midden Limburg aan de slag gegaan met het opstellen van een Regionale Energie Strategie (RES). In deze strategie worden afspraken gemaakt over de regionale bijdrage aan de landelijke doelen. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het opwekken van elektriciteit op land en de gebouwde omgeving. Concreet: het doel van de RES is een zorgvuldige ruimtelijke inpassing van hernieuwbare

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

energieopwekking op land met maatschappelijke acceptatie en daarbij aandacht voor de benodigde infrastructuur.

De Gemeente Leudal heeft in 2019 al een aanzienlijke bijdrage geleverd aan de doelstelling voor elektriciteit door vergunningen te verlenen voor de windparken Kookepan en Heibloem. Partijen die dergelijke windparken exploiteren maken normaliter gebruik van de SDE+-subsidieregeling van het Rijk om hun eigen exploitatie rendabel te krijgen. Waarbij veelal eigen financieringsmiddelen worden ingebracht. De SDE+-subsidie vergoedt de kostennadelen tussen groene en grijze stroom, waarbij groene stroom hogere kosten met zich meebrengt dan grijze stroom. Dit is in 2022 drastisch veranderd door de oorlog in de Oekraïne, waardoor Groene Stroom feitelijk erg rendabel is geworden. Doch de regelgeving met betrekking tot subsidies en prijzen voor elektriciteit moeten dan nog wel worden aangepast, wil dit ook zijn juiste uitwerking hebben op de rentabiliteit van deze investeringen, inclusief het afschaffen van de SDE+-regeling.

De aanleg van wind- en zonneparken, alsmede andere vormen van het opwekken van nieuwe energie voorzien in een voorbeeld van externe financiering. Nieuwe energie die ook kan worden aangewend voor gemeenschapshuizen, openbare verlichting en andere vormen van vastgoed in Leudal, als deze organisaties en voorzieningen ook aangesloten kunnen worden op deze infrastructuur of als klant kunnen dienen.

Dit zal zeker het geval zijn als de gemeente Leudal ook verder gaat met het oprichten van een eigen energiemaatschappij, waarmee de verschillende wijzen van opwekken van energie vervolgens ook gebundeld kunnen worden ten behoeve van de levering van energie aan partijen en organisaties binnen de gemeente Leudal. Uit de jaarverslagen is op te maken dat op dit moment een onderzoek loopt naar de mogelijkheden tot het oprichten van een eigen energiebedrijf. De combinatie tussen energiebedrijf en uitdagingen voor accommodaties zou naar de mening van de Rekenkamer Leudal onderdeel moeten zijn van dit onderzoek.

3.1.2. *Private middelen*

Private middelen kennen bij gemeenschapsvoorzieningen veelal de vorm van contributies en kantineomzet. Gecombineerd met subsidies zorgen zij veelal voor een sluitende omzet voor een bepaalde accommodatie en vereniging. Met stijgende energie- en grondstofprijzen, alsmede ook dalende ledenaantallen en daarmee contributie-inkomsten, komen de lasten en baten van de exploitatierekening van accommodatie en vereniging steeds meer in de knel.

Het vraagstuk van energie, klimaat en bezetting laat vooral zien dat het gaat om investeringeninspanningen te gebruiken om de exploitatielasten flink te verlagen. Wat niet verbruikt wordt, hoeft niet te worden opgewekt. Daarom wordt door de gemeente Leudal (ook) ingezet op bewustwording van besparing van energie. Niet alleen met betrekking tot gemeenschapsvoorzieningen, maar ook op het gebied van energiebesparing bij woningen.

De contributie-inkomsten van leden van verenigingen dragen voor een deel bij om de kapitaallasten van alle investeringen te dekken. Omgekeerd betekent dit dat voor grootschalige investeringen in accommodaties de contributie-inkomsten een deel van de puzzel van alle financieringsvraagstukken zijn, en dat het voor diverse co-financieringsvraagstukken voor accommodaties dus heel belangrijk is om alle contributies en ledenaantallen goed in beeld te hebben.

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

Tot de private middelen hoeven overigens niet alleen contributie-inkomsten te worden gerekend. Het kan bijvoorbeeld ook gaan over de opbrengsten uit de verkoop van materialen bij de sloop van een gebouw. Immers, de prijzen van materialen zijn zodanig gestegen, dat hergebruik van materialen in een demontage- in plaats van een sloopproces leidt tot andere vormen van inkomsten, die ook tot de private middelen gerekend kunnen worden.

Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de huidige kosten van openbare verlichting. Als deze voortgebracht kunnen worden uit de nieuwe investeringsstructuur voor nieuwe energie, dan kunnen deze middelen ook weer anders ingevuld worden. Het zijn voorbeelden van private middelen, die verder aangevuld kunnen worden.

Voor een goede inzet van private middelen is het belangrijk dat er een goede samenwerking is met de gebruikers van alle accommodaties. Uit de jaarverslagen komt naar voren dat er sprake is geweest van een positieve ontwikkeling in het relatiebeheer met verschillende besturen en gebruikers. Een eerste focus lag hierbij op de BMV's om ervoor te zorgen dat het geplande onderhoud aan deze locaties naar wens zou verlopen. Verder begonnen stapsgewijs noodzakelijke onderhoudsacties bij buitensportaccommodaties.

Een ander belangrijk voorbeeld betreft de stap naar een aardgasloos Leudal. In 2021 is ook de Leudalse Transitievisie warmte vastgesteld. Dit is de eerste stap om te komen tot een aardgasloos Leudal in 2050. Er is een participatietraject gestart om buurtteams te vormen in iedere kern om mee te denken en mee te doen. In een aantal kernen zijn al buurtteams van start gegaan. Hierbij wordt ook de samenwerking gezocht met de woningcorporaties. Ter voorbereiding daarop hebben de corporaties tot en met 2021 de energielabels verbeterd naar minimaal B (90% van de woningen). Niveau B is nodig voor een aardgasloze woning. Gelden die worden besteed door woningcorporaties behoren tot de private middelen die als co-financiering of als hefboom ingezet kunnen worden.

3.1.3. *Middelen van andere overheden*

Zoals de voorbeelden van beschikbare subsidies voor de gemeente Leudal al laten zien, komen vele vormen van co-financiering van investeringen in publieke voorzieningen voort uit samenwerkingen. Zonder samenwerking in de regio zijn vele middelen van de Provincie Limburg, maar vooral ook van het Rijk in de vorm van zogenoemde Specifieke Uitkeringen,, zoals de Regiodeal, niet echt toegankelijk. De eerder genoemde voorbeelden van de Regionale Energie Strategie, een Regio-deal in wording, kunnen zonder samenwerking niet in de middelen voorzien die samenhangen met energietransitie, klimaatadaptatie of bevolkingsaanpassingen (demografie) binnen Provincie, Rijk en Europa (Interreg-gelden). Vanuit het Klimaatakkoord in Brussel vloeien er ook landelijke-, regionale en gemeentelijke verplichtingen door als het gaat om de Co2 reductie. In 2020 is in Leudal een start gemaakt met de inventarisatie van noodzakelijke maatregelen in het vastgoedbeheer om de gewenste doelstellingen van Co2 reductie op de lange termijn te behalen. Concrete doelstellingen die ook weer kunnen helpen bij het klaarzetten en invullen van de "financiële ladder".

Vaak zijn het subsidie-adviesbureaus of grote gemeenten die een overzicht kunnen verzorgen van de beschikbare hier bedoelde middelen. Middelen waarvoor veelal een plan met doelstellingen geschreven dient te worden, alsmede dient te worden aangegeven welke co-financieringsbijdragen aan de orde zijn. Deze laatste worden gevormd door alle andere bijdragen die op de "financiële ladder" in kaart gebracht kunnen worden, zolang deze middelen ook geoormerkt worden om als co-financieringsbron te worden ingezet. Dit kan vele vormen hebben op de gemeentelijke begroting of balans, zolang betrokkenen goed onthouden dat iedere investeringsuitgave een bron voor co-financiering is.

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

In de praktijk komt het bovendien vaak voor dat als al de stap wordt gezet naar een financieringsbron van het Rijk of Europa, de Provincie Limburg uit eigen middelen en fondsen (bijvoorbeeld het LEF-fonds voor Energietransitie) ook middelen toekent aan een investeringsproject. Immers, ook zij hebben projecten nodig om te laten zien dat zij hun eigen doelstellingen kunnen halen.

Een voorbeeld van een geslaagde combinatie van middelen voor een gemeenschapsvoorziening in een landelijke gemeente betreft de Open Club in Klimmen (gemeente Voerendaal). Voor deze investeringen zijn onder andere middelen voor de Regiodeal Parkstad Limburg en de IBA-Parkstad Limburg ingezet. Fondsen die weer gevoed zijn door het Rijk en de Provincie op basis van een eigen plan van de Stadsregio Parkstad Limburg, waarin diverse eigen middelen van de gemeenten met betrekking tot investeringen gebundeld waren. Uiteindelijk werd de pot voor investeringen daarmee vele malen groter dan oorspronkelijk aanwezig was.

Een voorbeeld op het gebied van koopwoningen betreft de pop-up bespaarstore in Heythuysen. Daar zijn conform de Jaarverslagen 400 gratis energiebespaarpakketten uitgereikt. Voor de subsidieregeling voor het aanvragen van gratis energiescan of pv scan 'Energie besparen, waarom niet' is van het Rijk €160.000 ontvangen om in 2022 de campagne verder door te kunnen zetten.. Vanuit het Rijk komen er structurele middelen voor het klimaatakkoord en nationaal isoleerplan. De verwachting is dat deze regionaal worden ingezet. Wederom een bron voor opschaling.

3.1.4. *Besparingen van lopende uitgaven*

De structurele besparingen die voortkomen uit het accommodatiebeleid, zoals vastgesteld door de gemeenteraad van Leudal, worden op de lange termijn jaarlijks geschat op € 150.000 tot € 200.000. Deze worden ingezet voor facilitering van de beschreven ontwikkelopgaven in de Zomernota en vormen daarmee tevens een stukje in de totale puzzel. Belangrijke lopende uitgaven met betrekking tot gemeenschapsvoorzieningen zijn de onderhoudsbudgetten voor de gemeenschapsvoorzieningen en de energielasten voor de gebouwen. Ook hier geldt de regel dat als investeringen de lopende exploitatie en onderhoudslasten doen verminderen, (een deel van) de huidige onderhouds- en exploitatielasten kunnen dienen als bron van co-financiering voor het gehele investeringsopgave. In het bijzonder ook als co-financiering voor verschillende subsidies van andere overheden en de dekking van externe financieringsopgaven.

Uit de jaarverslagen komt naar voren dat de onderhoudsbudgetten rond de € 1.700.000 bedragen. Echter voor gebruik van deze onderhoudsbudgetten binnen een totaal raamwerk van financiering van gemeenschapsaccommodaties is het van groot belang dat het gehele vastgoedbeheerbeleid van de gemeente Leudal wordt vastgesteld. Zodat naar de toekomst toe niet alleen het budget kan worden bijgesteld, maar ook geoormerkt kan worden voor diverse ontwikkelingen die voortkomen uit de samenwerking met betrekking tot de doelstellingen van het accommodatiebeleid en het verwerven van aanvullende budgetten en financieringen daarvoor. Het bedrag van € 1.700.000,-- aan onderhoudsbudgetten laat in ieder geval zien dat het totaal van mogelijkheden met betrekking tot investeringen tot verbetering en verandering van de accommodaties een belangrijk anker hebben. Het gaat om grote bedragen in het vastgestelde Meerjarigonderhoudsplan (MJOP), doch zal nog aangevuld moeten worden vanuit Duurzaamheidsperspectief (DMJOP), zodat een integrale opgave ontstaat. Dan kan ook weer bekeken worden in welke mate dit basisbudget vermenigvuldigd kan worden met andere investeringen van zowel publieke als private partijen.

3.1.5. *Interne financiering*

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

Aan de basis van het bundelen van publieke en private geldstromen liggen eigen middelen, die al aanwezig zijn, een bepaald doel hebben, maar niet actief gebruikt worden voor verdere en of hogere financieringsdoeleinden. Of waarvan een gedeelte aangewend wordt, zoals bijvoorbeeld de reserve die binnen de gemeente Leudal is geschapen uit de verkoop van de aandelen Essent. Uit de jaarverslagen is op te maken dat middelen uit deze reserve vooral worden aangewend om bepaalde kosten van gemeenschapsvoorzieningen te financieren. Als dit het doel van deze reserve is, dan kan dit deel van de reserve ook weer als basis dienen voor co-financiering van aanvullende vormen van financiering. In het bijzonder om externe financiering te matchen, als dit voor de verschillende investeringen ook realiseerbaar is.

Fondsvorming is in het algemeen een gewenste wijze van focus aanbrengen in de gemeentelijke financiën, omdat met deze fondsen enerzijds de gewenste oormerking van middelen ingericht kan worden (interne beheersing), en anderzijds als middel kunnen dienen voor zekerheden of verplichtingen voor externe partijen.

3.1.6. *De balans (investeringen met kapitaallasten)*

Met financiering van gemeenschapsvoorzieningen uit de balans wordt bedoeld dat we een onderscheid kunnen maken tussen jaarlijkse exploitatielasten aan de ene zijde en uitgaven ten behoeve van investeringen aan de andere zijde. In het voorbeeld van investeringen ten behoeve van de energietransitie wordt dat duidelijk gemaakt doordat dagelijkse energieuitgaven een last zijn voor de budgetten, doch de uitgaven voor investeringen in zonne- en windparken, alsmede renovaties van bestaande accommodaties op de balans geactiveerd worden, en normaliter² pas later via de kapitaalslasten van deze investeringen drukken op de jaarlijkse budgetten. Waarbij het evenwicht van baten en lasten mede voortkomen uit het vraagstuk of de additionele kapitaalslasten in evenwicht zijn met de verminderde exploitatiekosten van de gemeenschapsvoorzieningen, waaronder die van energie, leegstand en bijvoorbeeld ook beperkt gemeenschappelijk gebruik.

Kapitaalslasten komen overigens pas aan de orde als er daadwerkelijk nog investeringen gedragen moeten worden door de gemeente Leudal, nadat alle andere inkomsten en geldstromen in mindering zijn gebracht op het investeringsbedrag. Dat is veelal wel het geval, omdat kapitaalslasten werken als een hefboom voor de andere financieringsbronnen, en er dus altijd een basis gelegd kan worden op basis van de huidige kapitaalslasten. Echter, doordat de hefboom van bepaalde projecten soms zo groot kan zijn, kan het voorkomen dat bepaalde voorzieningen overbodig worden en de nog aanwezige kapitaalslasten van deze voorzieningen versneld dienen te worden afgeboekt. Of dat de opbrengsten van overtollige energie weer in mindering kunnen worden gebracht.

3.1.7. *De belastingen*

Een volgend onderdeel bij de beschouwing van de investeringsruimte voor gemeenschapsvoorzieningen zijn de verschillende inkomsten uit belastingen, die opbrengsten zijn voor de gemeente Leudal, zoals de OZB of baatbelastingen. Als gevolg van de gewenste investeringen zullen deze deels stijgen door de investeringen, maar ook weer dalen als gevolg van het uit de gemeenschap nemen van verouderde voorzieningen. De som van deze investeringen en

² Dat wil zeggen als er geen directe reservevorming plaats vindt ten laste van de lopende begroting.

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

desinvesteringen vormt een bron van inkomsten of uitgaven die in de optelsom van alle wijzen van financiering weer een plekje moeten krijgen. Op welke wijze dit gebeurt, bijvoorbeeld als toevoeging aan een fonds voor gemeenschapsvoorzieningen, of als rechtstreekse financieringsbron voor investeringen is daarbij van minder belang. Als ze maar meegenomen worden in het integrale verhaal.

3.1.8. *De eigen begroting/algemene uitkering*

Uiteindelijk resteert uit alle mogelijke financieringsbronnen voor de verbetering van de kwaliteit van gemeenschapsvoorzieningen een bedrag dat uit de Algemene Uitkering moet worden betaald. In een aantal gevallen bij andere gemeenten bleek dat uiteindelijk alleen de gelden voor de inrichting van de openbare ruimte nodig was om grote voorzieningen daadwerkelijk tot stand te brengen. Doch dat was de conclusie bij een zeer groot project met vele private investeerders. Hoofregel is dat de Algemene Uitkering bij investeringen vooral dient als Sluitpostfinanciering en als Aanjager van aanvullende vormen van financiering. Doch niet als primaire financieringsbron, omdat het wel zo gemakkelijk is alles uit eigen middelen te betalen. Dat leidt uiteindelijk tot situatie waar voor het totaal van alle voorzieningen tekorten zullen ontstaan, inclusief een verschraling van het noodzakelijk aanbod voor een goede en gezonde leefomgeving.

3.2. **Reflectie op het gebruik van alternatieve financieringsbronnen bij investeringen**

Er zijn voor investeringen in gemeenschapsvoorzieningen vele aanvullende vormen van financiering mogelijk. Gebruik van deze financieringsbronnen is echter niet gratis. Dat wil zeggen het vraagt om de inzet van een bepaalde manier van werken enerzijds, doch ook extra middelen en capaciteiten anderzijds voor het aanvragen van bepaalde geldstromen en subsidies. Het verwerven van additionele middelen wordt gemakkelijker als er duidelijke samenwerkingsverbanden zijn met regionale partners, doch als deze samenwerking er in de praktijk niet is, kan het heel veel van een gemeente vragen om langs deze weg toch de gewenste middelen te verkrijgen. Met andere woorden, als er een geoliede samenwerking is tussen gemeenten in Midden-Limburg, dan wordt het ook gemakkelijker om bijvoorbeeld een Regiodeal-aanvraag in te dienen. Maar als deze samenwerking er niet is, of het kost heel veel energie deze tot stand te brengen, dan wordt deze route in feite afgesloten.

Hetzelfde geldt voor de beschikbaarheid van de juiste mensen binnen de gemeente Leudal, zowel met betrekking tot de financiële organisatie van projecten, als de capaciteit mee te kunnen schrijven aan regionale plannen en subsidieaanvragen. Het vraagt om een stukje volwassenheid van de ambtelijke en bestuurlijke organisatie om dit ook als zodanig te realiseren. Een groeiproces voor de gemeente Leudal, zoals blijkt uit de investeringen die zijn aangekondigd in de Zomernota, maar ook uit onze analyse van beschikbare subsidies. Deze zijn gering, en veelal het bijproduct van de inspanningen van een andere partij dan de gemeente Leudal.

Daarom kan het ook het resultaat zijn van bepaalde afwegingen die ervoor zorgen dat de gemeente Leudal vooralsnog een passieve strategie heeft gevoerd met betrekking tot het verwerven van additionele middelen voor gemeenschapsinvesteringen. En vrijwel alles uit de eigen middelen heeft betaald. Te ingewikkeld, te weinig mensen, en te weinig politieke focus op dit vraagstuk. Maar het zou ook anders kunnen, zeker nu de doelstellingen op veel terreinen duidelijk zijn gemaakt met de publicatie van de Zomernota 2023-2026.

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

4. Conclusies en aanbevelingen

In het onderzoek naar alternatieve en aanvullende bronnen van financiering voor één van de doelstellingen van de Zomernota 2023-2026 van de gemeente Leudal heeft de Rekenkamer Leudal allereerst het daadwerkelijk gebruik van aanvullende vormen van financiering in kaart gebracht. Deze zijn zeker aanwezig in de gemeente Leudal, maar in vergelijking met dergelijke bronnen van andere gemeenten niet groot in aantal en bedragen. Uit de interviews in het kader van deze Quick Scan komt naar voren dat het verwerven van aanvullende bronnen van financiering vooralsnog geen strategische bezigheid van de gemeente Leudal is geweest. Waar het mogelijk was om mee te liften op bestaande vormen van samenwerking en daarmee extra middelen te verwerven, is dat gedaan, maar daar bleef het dan ook bij.

Voor het verwerven van aanvullende middelen zijn twee grondslagen van groot belang. Dat is het stellen van specifieke maatschappelijke doelen en het bezitten en aangaan van samenwerkingsverbanden. Immers, alleen als er sprake van doelen worden er door andere partijen ook middelen ter beschikking gesteld, en de meeste middelen worden alleen verstrekt als er wordt samengewerkt met publieke of private partijen, of combinaties daarvan. Een organisatie zonder duidelijke doelen en zonder effectieve samenwerkingsverbanden komt helaas niet ver op terrein van aanvullende financieringsbronnen. Mocht de wens er zijn daadwerkelijk aan de slag te gaan met het verwerven van aanvullende bronnen van financiering, dan betreft dat investeringen in duidelijke doelen voor de gemeente Leudal, zoals in de Zomernota 2023-2026 ook aan de orde is, maar ook de samenwerking met publieke en private partijen in Midden-Limburg, zoals de SML, om bijvoorbeeld een Regiodeal met het Rijk te kunnen organiseren. De Rekenkamer Leudal ziet dat als een zware opgave voor de regio, doch tevens een lakmoesproef voor Regionale Samenwerking en de kunst om aanvullende vormen van financiering te kunnen realiseren.

Een ander belangrijk aspect van aanvullende financiering is in de QuickScan verwoord onder de zogenoemde “financiële ladder”. Een methode om doelstellingen te verbinden met beschikbare soorten aanvullende financiering van private en andere overheden. Een methode, waarbij de gemeente Leudal in haar begroting en balans, alsmede de uitvoering van deze begroting op voorhand rekening houdt met het oormerken van eigen middelen als hefboom voor de middelen van derden. Dit vraagt een bepaalde begrotings- en projectdiscipline, die alleen goed toepasbaar is, als bij investeringsprojecten bepaalde competenties op het terrein van de gemeentefinanciën en de werving van aanvullende financiering goed georganiseerd zijn. Doch daarom juist bijzonder relevant voor de gewenste doelstellingen in de Zomernota met betrekking tot gemeenschapsvoorzieningen.

De Rekenkamer Leudal geeft naar aanleiding van deze QuickScan **Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026** de volgende algemene aanbevelingen mee:

1. Voer een discussie over de wenselijkheid van aanvullende bronnen van financiering ten behoeve van realisatie van de doelstellingen, zoals genoemd in de Zomernota 2023-2026.
2. Indien het daadwerkelijk ook gewenst is aanvullende bronnen van financiering aan te trekken is het belangrijk om te investeren in:
 - a. Samenwerkingsverbanden, in het bijzonder op Regionaal Niveau, en met bijvoorbeeld Woningcorporaties (private financiering).
 - b. De realisatie van een aanvraag voor een Regio-deal
 - c. Medewerkers die op regionaal niveau kunnen opereren, alsmede ook competenties hebben op het terrein van het schrijven van voorstellen. Ondersteuning door gespecialiseerde subsidiebureaus kan hierbij ook wenselijk zijn.

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

3. Oormerk onderdelen van de begroting van de gemeente Leudal, die kansrijk zijn aan te vullen met aanvullende bronnen van financiering. Maak eventueel fondsen van deze begrotingsposten, zodat gebruik en doel van deze fondsen ook duidelijk is. Bijvoorbeeld een Fonds Accommodatieversterking.
4. Alloceer reeds bestaande middelen uit de begroting, alsmede de balans van de gemeente Leudal, zoals delen van de Essent-reserve, voor dit Fonds Accommodatieversterking.
5. Mocht deze manier van werken passend zijn, aarzel dan niet om voor andere belangrijke doelstellingen, alsmede waar tekorten zijn op de huidige begroting, ook een dergelijk co-financieringsfonds op te richten.

Er zijn bijvoorbeeld in het Sociaal Domein en bij de ontwikkeling van jongeren en uitkeringsgerechtigden vele hulpprogramma's op Nationaal en Europees niveau die kunnen zorgen voor het behalen van dezelfde resultaten als nu met eigen middelen alleen wordt gedaan. Het helpt bij het besparen van dit eigen middelen, als dit ook met middelen van derden kan worden gedaan.

Ook voor het Buitengebied met diverse uitdagingen op het terrein van Stikstofreductie en Energietransitie zullen vele samenwerkings- en financieringsvraagstukken aan de orde komen. Hefbomen kunnen hier ook wenselijk zijn, om als gemeente Leudal meer te kunnen betekenen voor de bewoners en bedrijven in de Buitengebieden bij alle grote veranderingsprocessen.

Daarnaast wenst de Rekenkamer Leudal de volgende specifieke aanbevelingen mee te geven:

1. Uit de jaarverslagen is op te maken dat op dit moment een onderzoek loopt naar de mogelijkheden tot het oprichten van een eigen energiebedrijf. De combinatie tussen energiebedrijf en uitdagingen voor accommodaties zou naar de mening van de Rekenkamer Leudal onderdeel moeten zijn van dit onderzoek.
2. Stel het vastgoedbeheerbeleid van de gemeente Leudal integraal vast. Zodat naar de toekomst toe niet alleen het budget kan worden bijgesteld, maar ook geoormerkt kan worden voor diverse ontwikkelingen die voortkomen uit de samenwerking met betrekking tot de doelstellingen van het accommodatiebeleid en het verwerven van aanvullende budgetten en financieringen daarvoor. Het bedrag van € 1.700.000,-- aan onderhoudsbudgetten laat in ieder geval zien dat het totaal van mogelijkheden met betrekking tot investeringen tot verbetering en verandering van de accommodaties een belangrijk anker hebben voor de verdere duurzaamheidsinvesteringen, alsmede de mogelijke financiering hiervan. Het gaat om grote bedragen.

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

Bezoekadres Leudalplein 1, 6093 HE Heythuysen
Postadres Postbus 3008, 6093 ZG Heythuysen
Aantal pagina's: 2

Gemeente leudal

De rekenkamer gemeente Leudal

Ons kenmerk LE2023UIT/0397
Uw kenmerk
BSN nummer
Behandeld door

Telefoonnummer (0475) 85 90 00
Fax (0475) 85 99 22
E-mail info@leudal.nl
Internet www.leudal.nl

Datum 28 februari 2023
Verzenddatum 28 februari 2023

Onderwerp

Reactie op Quickscan Financieringsmogelijkheden Zomernota
2023-2026

Geachte heer/mevrouw,

Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van uw Quickscan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026. In de zomernota hebben wij getracht een beeld te geven van welke effecten wij de komende jaren willen bereiken en welke doelen we daarbij kunnen stellen. Uw aanbevelingen bevestigen dat wij met onze aanpak op de goede weg zijn. Experimenteren en leren is een van de uitgangspunten in de totstandkoming en de invulling van de thema's uit de Zomernota.

We onderkennen uw conclusie dat het belangrijk is om vanuit strategisch perspectief middelen aan te trekken om onze lokale ambities te kunnen realiseren. Regionale samenwerking wordt opgezocht waar dit zichtbaar bijdraagt aan onze doelstellingen. Wij herkennen ons niet in uw reflectie dat er onvoldoende bestuurlijke en ambtelijke focus, capaciteit en expertise aanwezig is om onze strategische doelstellingen te realiseren. We herprioriteren zoveel als mogelijk als daar spanning op ontstaat.

Enkele aanbevelingen nemen wij ter harte. Deze zijn al onderdeel van bestaand beleid of worden binnen afzienbare tijd aangeboden aan de gemeenteraad, zoals bijvoorbeeld het vastgoedbeheerbeleid. Maar uw aanbeveling om middelen vooraf te alloceren past niet in ons financieel beleid. Dit is pas aan de orde bij een concreet voorstel aan de raad. Het financieel uitgangspunt is namelijk dat de beschikbare middelen via een integrale afweging bij de begroting worden ingezet voor alle beleidsvelden. Met de door u genoemde voorbeelden van Regiodeal, Investeringsagenda en de inzet van gespecialiseerde subsidiebureaus zijn wij al geruime tijd aan de slag.

QuickScan Financieringsmogelijkheden Zomernota 2023-2026

Datum 28 februari 2023
Ons kenmerk LE2023UIT/0397
Pagina 2 van 2

Gemeente leudal

Wij kijken er naar uit om gezamenlijk, vanuit ieders rol en verantwoordelijkheid de ambities van de gemeente Leudal verder te brengen.

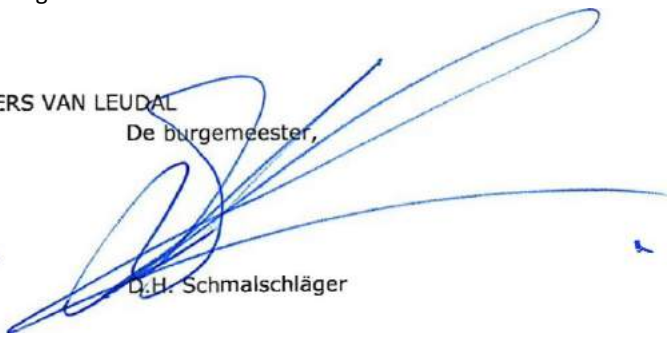
Heythuysen, 28 februari 2023

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN LEUDAL

Loco De gemeentesecretaris,

De burgemeester,

mr. drs. J.J.Th.L. Geraedts

D.H. Schmalschläger

Raadsvoorstel

Openbare Raadsvergadering

Datum

27 september 2022

Agendapunt

Onderwerp

Zomernota 2023-2026

Portefeuillehouder(s)

De heer drs. H. van Heiden (wethouder)

Inhoudelijk voorstel

Gelet op de samenkomst van de meircirculaire 2022, het coalitieakkoord 2022-2026 'Samen bouwen aan Leudal' en de strategische visie is door het college besloten een Zomernota op te stellen. In diverse samenstellingen is gewerkt aan de totstandkoming van de Zomernota. Hierbij is gewerkt met het formuleren van thema's, effecten en doelen voor de gemeente Leudal. Het gehele proces heeft geleid tot de nu in voorliggende Zomernota 2023 – 2026 inclusief financiële effecten.

In het coalitieakkoord is benoemd dat het een ambitie is om 'doel- en opgavegericht (te) besturen. Naar aanleiding hiervan en van de strategische visie zijn drie thema's benoemd – Sociale basis, Buitengebied en Passend wonen –, die voor de gemeente Leudal prioriteit dienen te krijgen. Zonder een gerichte aanpak van deze drie thema's komt de identiteit en toekomst van de gemeente, zoals omschreven in de Strategische visie, in het geding. Deze thema's zijn getoetst aan de strategische visie om te bezien of de daarin benoemde opgaven, ambities en perspectieven behaald kunnen worden. Met behulp van de benoemde thema's is dit mogelijk.

Daarnaast is het van belang om te benoemen dat de drie thema's een grote mate van onderlinge afhankelijkheid kennen. Actiepunten kunnen een bijdragen leveren aan meerdere doelen uit verschillende thema's. In dat geval worden deze ondergebracht bij het thema waar deze de grootste impact heeft. Ook kunnen actiepunten tegenstrijdig zijn aan elkaar tussen verschillende thema's. Hierin zal een keuze gemaakt moeten worden ten aanzien van de oplossingsrichting. Actiepunten zullen in de begroting 2023 – 2026 worden toegevoegd ter uitvoering.

Voor opgaven op het gebied van duurzaamheid, economie en mobiliteit zijn geen afzonderlijke thema's benoemd omdat deze als het ware als een rode draad door de thema's heen lopen. Deze onderwerpen zijn dermate verweven met maatschappelijke opgaven, dat zij als mede bepalend voor de invulling van het thema moeten gelden.

Verder is een financiële doorrekening gemaakt op basis van het coalitieakkoord en financiële aspecten waarover nog besloten moet worden of reeds besloten is.

Tevens zijn de acties uit het coalitieakkoord vertaald naar zowel de relatie met de strategische visie als ook met de drie thema's. Het totaal overzicht is als bijlage in de Zomernota opgenomen.

Tot slot is middels deze zomernota uitvoering gegeven aan het aangenomen amendement 13.1 uit de raadsvergadering van 14 december 2021 behorende bij de strategische visie.

Risico's

Om de thema's uit te kunnen dienen aan enkele randvoorwaarden te worden voldaan, zoals pro actief handelen waar kan en temporiseren waar nodig. Daarnaast dient bij het werken aan opgaven ruimte geboden te worden voor creativiteit en innovatie en politieke durf. Hierbij is het van belang om meer te sturen op doelen en outputgericht werken.

Het werken aan de thema's en de effecten daarvan kan meerdere jaren in beslag nemen. Het college en de raad dient zich bewust te zijn dat het bereiken van de effecten mogelijk coalitie overstijgend is. Alleen door het huidige beleid en toekomstige plannen te toetsen aan de nu vast te stellen thema's, effecten en doelen kunnen we een bestendige koers varen als gemeente.

In de Zomernota zijn posten benoemd als PM. Deze zogenaamde pro memorie posten worden opgenomen, omdat op dit moment de hoogte van de kosten nog niet bekend is, waarbij wel de verwachting is dat voor de genoemde posten in de nabije toekomst kosten gemaakt gaan worden. Om de raad een volledig inzicht te geven in de huidige financiële situatie, zijn daarom ook deze posten

opgenomen. Op deze manier kan een afweging worden gemaakt ten aanzien van het volledige financiële beeld van de gemeente, ook al zijn de bedragen nu nog niet bekend. Bij vertaling van de PM posten kan de gemeentelijke begroting onder druk komen te staan.

In de overheidscommunicatie wordt gesproken over het "ravijnjaar 2026". Dit heeft te maken met een aantal aspecten dat samenhangt met het gemeentefonds. Vanaf het jaar 2026 wordt afstand gedaan van de oude berekening van het accres. Het rijk gaat vanaf dat jaar werken met loon- en prijsstijgingen in de algemene uitkering en stapt af van het "trap op, trap af" principe. Dit betekent in het geval van Leudal voorsnog een negatief verschil in het accres tussen 2025 en 2026 van € 4.100.000. Hierbij is door het rijk en de VNG afgesproken de accressen voor de jaren 2022 tot en met 2025 vast te zetten. Hierdoor zullen de nu toegekende bedragen niet meer dalen voor deze jaren. Daarnaast heeft het rijk de komende jaren de opschalingskorting geschrapt. Deze wordt voorsnog ingevoerd in 2026, waardoor de gemeente Leudal € 1.100.000 minder ontvangt uit het gemeentefonds. Tot slot zijn het rijk en de VNG in gesprek over de toekenning en de verwerking van de "extra middelen jeugdzorg". Ook hier is voorsnog geen duidelijkheid over waardoor er voor de jaren 2024 e.v. nog geen bedragen opgenomen kunnen worden. Ook hierdoor kan de gemeentelijke begroting onder druk komen te staan.

Financiële paragraaf

De financiële consequenties zijn opgenomen als hoofdstuk 4 in de Zomernota 2023-2026.

Inkoopparagraaf

n.v.t.

Personele paragraaf

De personele consequenties maken onderdeel uit van de Zomernota.

Communicatieparagraaf

De Zomernota wordt uitgedragen richting de samenleving. Het doel ervan is om duiding te geven aan dit besluit, waarbij aandacht is voor de achtergrond van de Zomernota (beantwoording van de waarom-vraag), de richtinggevende inhoud en impact ervan (beantwoording van de wat-vraag) en de relatie tot behandeling in de commissievergadering Bestuur en Middelen, de daaropvolgende raadsvergadering en de begrotingsraadsvergadering in november (het verdere proces).

Er wordt een persgesprek georganiseerd. Hier kunnen nuances worden aangebracht en vragen rechtstreeks beantwoord. Als onderlegger voor dit gesprek wordt een persgesprek opgesteld. Hiermee worden tevens de gemeentelijke communicatiekanalen (ook intern) en de externe nieuwsportalen bediend.

Bijlage(n)

1. Zomernota 2023-2026

Heythuysen, 6 september 2022

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN LEUDAL,

De gemeentesecretaris,

De burgemeester,

mr. drs. J.J.Th.L. Geraedts

D.H. Schmalschläger

Raadsbesluit

De gemeenteraad van de gemeente Leudal;

Agendapunt

12

Gezien het voorstel van het college d.d. 6 september 2022, nummer 3621;

Besluit:

In te stemmen met de Zomernota 2023-2026.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van de gemeente Leudal, 27 september 2022.

DE RAAD VAN DE GEMEENTE LEUDAL

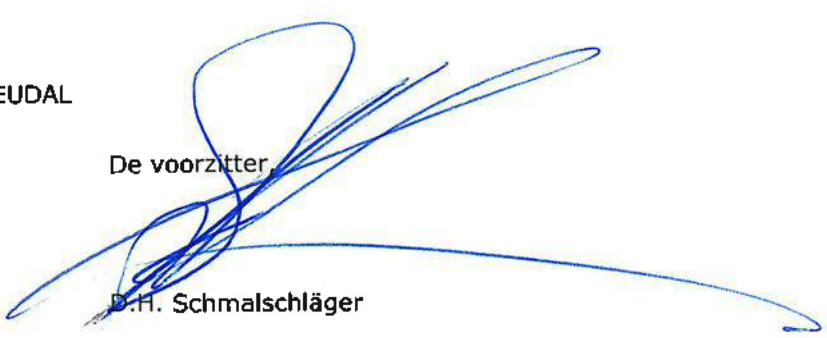
De griffier,

Drs. W.A.L.M. Cornelissen

De voorzitter,

D.H. Schmalschläger

**Zomernota
2023 - 2026**

INHOUD

1.	Inleiding	3
1.1.	Opbouw document	3
1.2.	Proces	3
1.3.	Leeswijzer	3
1.4.	Vervolg	5
2.	Opgaven voor de gemeente Leudal	6
2.1.	Thema 1 Sociale basis	7
2.1.1.	Visie	7
2.1.2.	Ambitie	7
2.1.3.	Effecten	7
2.1.4.	Doelen	8
2.1.5.	Wat als we dit niet doen?	8
2.1.6.	Transitie sociaal domein	9
2.2.	Thema 2 Buitengebied	10
2.2.1.	Visie	10
2.2.2.	Ambitie	10
2.2.3.	Effecten	11
2.2.4.	Doelen	11
2.2.5.	Wat als we dit niet doen?	12
2.3.	Thema 3 Passend wonen	13
2.3.1.	Visie	13
2.3.2.	Ambitie	13
2.3.3.	Effecten	13
2.3.4.	Doelen	14
2.3.5.	Wat als we dit niet doen?	14
3.	Randvoorwaarden bedrijfsvoering	16
4.	Financiën	18
4.1.	Toelichting financieel overzicht	19
5.	Bijlage 1 Totaaloverzicht acties uit coalitieakkoord i.r.t. Strategische visie	27

1. Inleiding

De wereld om ons heen verandert en de maatschappelijke opgaven zijn groter in aantal en omvangrijker dan ooit. De oorlog in Oekraïne, de stikstofproblematiek en de vluchtelingenstroom naar Europa zijn slechts enkele voorbeelden van deze maatschappelijke opgaven. Als gemeente zullen wij een bijdrage moeten leveren aan het oplossen van deze opgaven zodat wij, maar vooral ook onze kinderen in de toekomst grotendeels nog steeds 'Mooi kunnen leven in Leudal'. Dit zijn geen eenvoudige opgaven maar complexe vraagstukken met grote onderlinge afhankelijkheden waarvoor geen eenduidige oplossingsrichtingen bestaan en waaraan verschillende belanghebbenden een bijdrage kunnen en moeten leveren. Voor elke gemeente zijn deze grote maatschappelijke opgaven gelijk maar zullen de oplossingen op lokaal niveau veelal van elkaar verschillen.

De nu voorliggende zomernota geeft ons als bestuur, u als raad en de gemeente als geheel een aantal handvatten om de komende jaren te werken aan een doorontwikkeling van onze gemeente. Om voor de gemeente de juiste keuzes te maken en koersvast te zijn, worden huidig beleid en toekomstige plannen getoetst aan de voorliggende thema's, effecten en doelen. De concrete actiepunten die voortvloeien uit deze zomernota zullen vervolgens worden opgenomen in de programmabegroting 2023 – 2026.

1.1. Opbouw document

In deze zomernota zijn drie centraal benoemde thema's uitgewerkt, te weten:

- Sociale basis
- Buitengebied
- Passend wonen

De thema's zijn hierin gekoppeld aan de ambities uit de strategische visie en door vertaald naar effecten, doelen en benodigde middelen. Daarnaast zijn vanuit het coalitieakkoord de actiepunten benoemd die bijdragen aan het behalen van de ambitie van het thema.

1.2. Proces

Op 21 december 2021 is de strategische visie "Mooi leven in Leudal" geamendeerd vastgesteld. Het amendement roept op om te komen tot een nadere uitwerking van de strategische visie en hetgeen daarin is opgenomen. Daarnaast zijn in 2022 gemeenteraadsverkiezingen gehouden, waarbij in juni het coalitieakkoord is gepresenteerd aan de raad. Tot slot is begin juni de meicirculaire 2022 gepubliceerd, die voor alle gemeenten in Nederland vergaande financiële gevolgen heeft. Dit heeft het college doen besluiten om de nadere uitwerkingen van de strategische visie, het coalitieakkoord en de meicirculaire samen te brengen in de zomernota.

1.3. Leeswijzer

Deze zomernota kan gezien worden als vervanger van de kadernota. Aan de hand van het coalitieakkoord en de strategische visie zijn drie thema's benoemd, die voor gemeente Leudal prioriteit dienen te krijgen. Zonder een gerichte aanpak van deze drie thema's komen de identiteit en toekomst van de gemeente, zoals omschreven in de Strategische Visie, in het geding. Deze thema's vloeien voort uit de strategische visie en de daarin geformuleerde opgaven, ambities en perspectieven.

In de zomernota worden per thema ambities, effecten en doelen geformuleerd. Als in deze zomernota over deze onderdelen wordt gesproken, geldt hiervoor de volgende duiding:

Maatschappelijke opgave

Een overkoepelend vraagstuk dat op een grote schaal en integraal opgelost moet worden. Er is sprake van verschillende facetten en invalshoeken en vaak ook van specifieke aandacht van politiek en/of media. De invulling van een maatschappelijke opgave kan sterk per organisatie verschillen en er zijn verschillende oplossingen denkbaar.

Thema

Een belangrijk vraagstuk dat voor de gemeente Leudal geldt, ontstaan vanuit een maatschappelijke opgave in combinatie met de lokale omstandigheden van de gemeente Leudal. Meestal zijn deze

thema's ook te benoemen voor gemeenten met eenzelfde profiel als de gemeente Leudal. Denk hierbij aan de oppervlakte van het buitengebied, diversiteit en hoeveelheid dorpen of kernen, of de bevolkingssamenstelling. Hoewel de thema's gelijk kunnen zijn, kan zowel het doel als de route ernaartoe verschillend zijn.

Ambitie

De ambitie is het streven naar een bepaald effect. In de gekozen opzet is dit het algemene doel van het thema ofwel waar draagt het thema in algemene zin aan bij. Het geeft een invulling op de opgave uit het desbetreffende thema.

Effect

Een effect is het gevolg van een handeling, ontwikkeling of werking, waardoor de ambitie van een thema behaald kan worden. Veelal zullen effecten zichtbaar of merkbaar zijn op de middellange/ lange termijn.

Doel

Een doel is een concrete beschrijving van een waarneembare actie of resultaat. Deze doelen zullen behaald worden door het uitvoeren van actiepunten. De mensen die werken aan een actiepunt en de middelen die beschikbaar zijn voor dit actiepunt, zullen moeten bijdragen aan de realisatie van de doelen. Het behalen van een reeks doelen draagt bij aan het zichtbaar maken van het effect op middellange/ lange termijn.

Vervolgens zijn op basis van het coalitieakkoord de diverse onderwerpen benoemd die bijdragen aan het behalen van de doelen binnen dit thema. De actiepunten die hieruit voortkomen nemen we op in de programmabegroting 2023 - 2026.

Voor elk thema zijn een visie en een ambitie opgenomen

De visie per thema is gebaseerd op de strategische visie. De daaraan gekoppelde ambitie vloeit voort uit het coalitieakkoord. Vervolgens zijn per thema de effecten, doelen en actiepunten beschreven om tot een invulling en oplossingsrichting te komen voor de aanpak van de thema's.

In een schema ziet dat als volgt uit:

Ambities uit strategische visie:

	Sociale basis	Buitengebied	Passend Wonen
Balans in ruimtegebruik		X	X
Levendige gemeente voor jong en oud	X		X
Een plek voor verschillende vormen van bedrijvigheid		X	
Vitale verenigingen voor iedereen	X		
Gemeenten inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers werken samen	X	X	X
Regionale koplopers duurzaamheid		X	
Partner in de regio	X		

Perspectieven uit de strategische visie:

	Sociale basis	Buitengebied	Passend Wonen
Landbouw binnen duidelijke kaders		X	
Aantrekkelijk en landelijk wonen			X
Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit	X		X
Duurzaamheid als leidend principe		X	X
Mooi leven is gezond leven	X		X
Partnerschap, participatie en communicatie	X	(X)	(X)

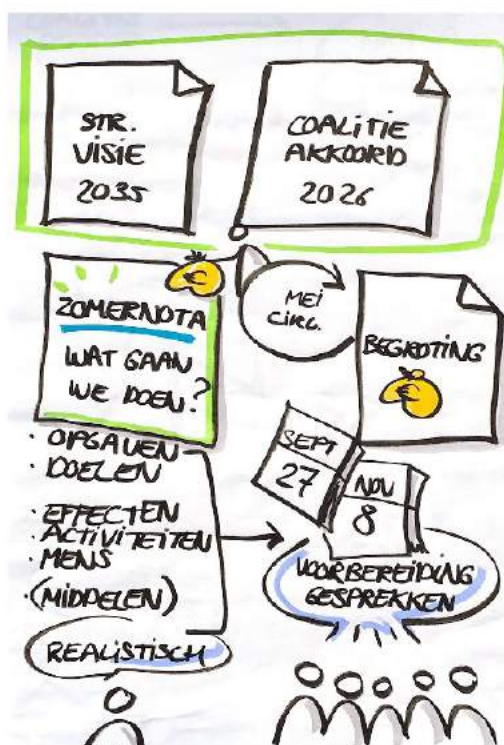
Tot slot is inzichtelijk gemaakt welke extra middelen nodig zijn om de geformuleerde effecten te realiseren. De financiële dekking van deze middelen zal vooralsnog voortkomen uit de extra middelen uit de meicirculaire en de gemaakte keuzes in het coalitieakkoord. Zonder inzet van die extra middelen is gerichte aanpak van de thema's niet haalbaar.

De opgaven op het gebied van **duurzaamheid, economie en mobiliteit** vormen de rode draad door de thema's heen. Deze onderwerpen zijn dermate verweven met maatschappelijke opgaven dat zij als medebepalend voor de invulling van het thema moeten gelden. De drie thema's kennen een grote mate van onderlinge afhankelijkheid. Actiepunten die onder het ene thema zijn opgenomen, kunnen mogelijk ook een bijdrage leveren aan de doelen onder een ander thema. Ze zijn in dat geval ondergebracht bij dat thema waar de bijdrage het grootst is. Ook kan het voorkomen dat er tegenstrijdige actiepunten zijn tussen verschillende thema's. Hierbij zullen keuzes moeten worden gemaakt om de gewenste oplossingsrichting te kiezen.

Gelet op de geschetste grote en omvangrijke maatschappelijke opgaven, wordt ook voorgesteld op een andere manier te werken en samen te werken. De zomernota geeft daarom een eerste inzicht in die nieuwe manier van werken. Hierbij staan de maatschappelijke opgaven centraal en werken gemeente, organisaties en inwoners organisatiegrensoverstijgend samen. Om de gewenste effecten te bereiken en tegelijkertijd ruimte te bieden voor creativiteit en innovatie, is het van belang om meer te sturen op realiseren van doelen en outputgericht werken. De ambtelijke organisatie zal hierin meebewegen. We verkennen de reikwijdte en impact van deze verandering van werkwijze en zullen deze de komende jaren inbedden in onze bedrijfsvoering.

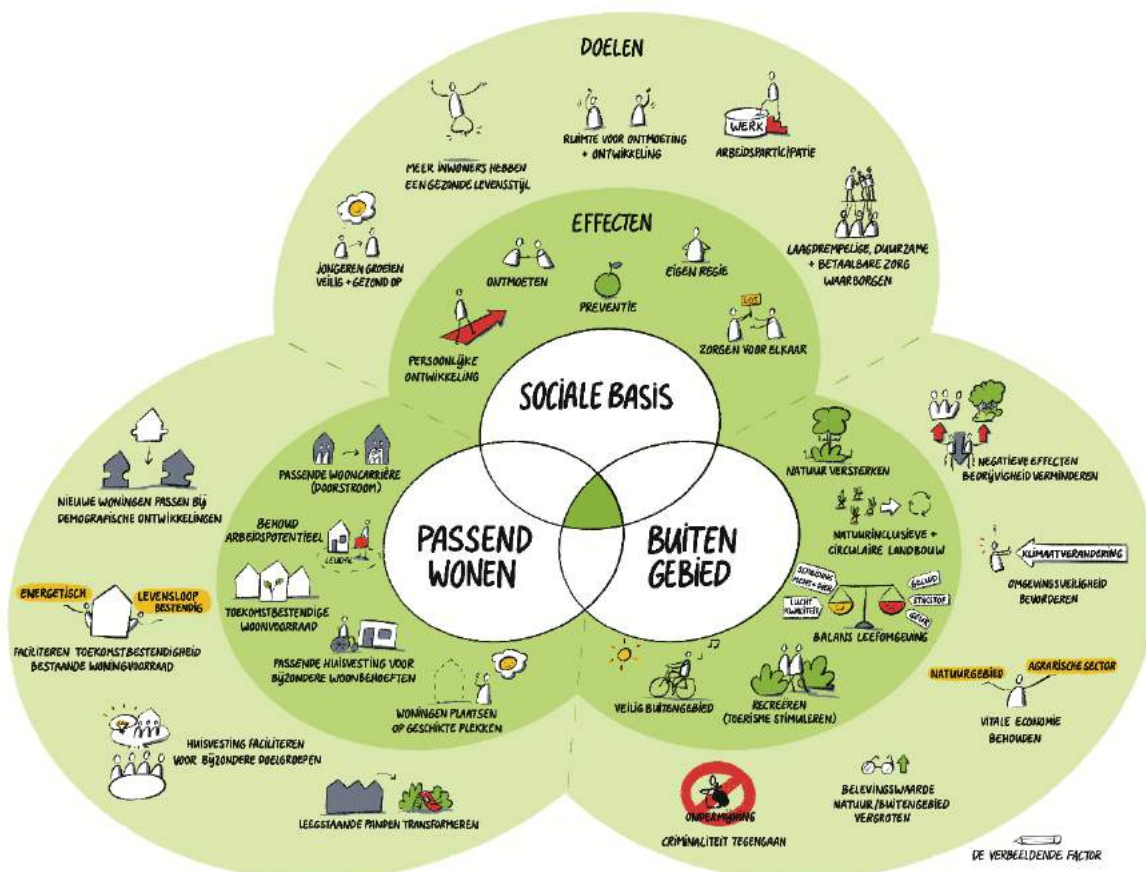
1.4. Vervolg

In het coalitieakkoord is afgesproken dat voor de programmabegroting 2024 – 2027 voor ten minste één onderdeel 'zero based budgetting' toegepast zal worden. Gedacht wordt om met het programma leefomgeving als pilot te beginnen. Tijdens de uitwerking hiervan zullen beleid(s-uitvoering) en de daarbij behorende budgetten worden afgezet tegen de in de zomernota benoemde thema's. Daarbij zal kritisch worden gekeken of de inzet van de budgetten bijdraagt aan het behalen van de effecten. Ook zullen waar mogelijk kritische prestatie-indicatoren worden geformuleerd zodat kan worden bepaald in welke mate de gewenste effecten ook behaald worden.

2. Opgaven voor de gemeente Leudal

Onze belangrijkste ambitie is een vitale plattelandsgemeente te zijn en blijven waar mensen graag wonen, werken en verblijven. We willen ons versterken als een groene ruimte tussen onze stedelijke buurgemeenten, met karakteristieke dorpen waar onze inwoners verbondenheid met elkaar blijven voelen. De drie thema's, evenals de omschrijvingen van de thema's, zijn niet uitputtend. De drie thema's geven echter voor een heel groot deel invulling aan de grootste maatschappelijke opgaven. Daarom omvat de zomernota juist deze thema's.

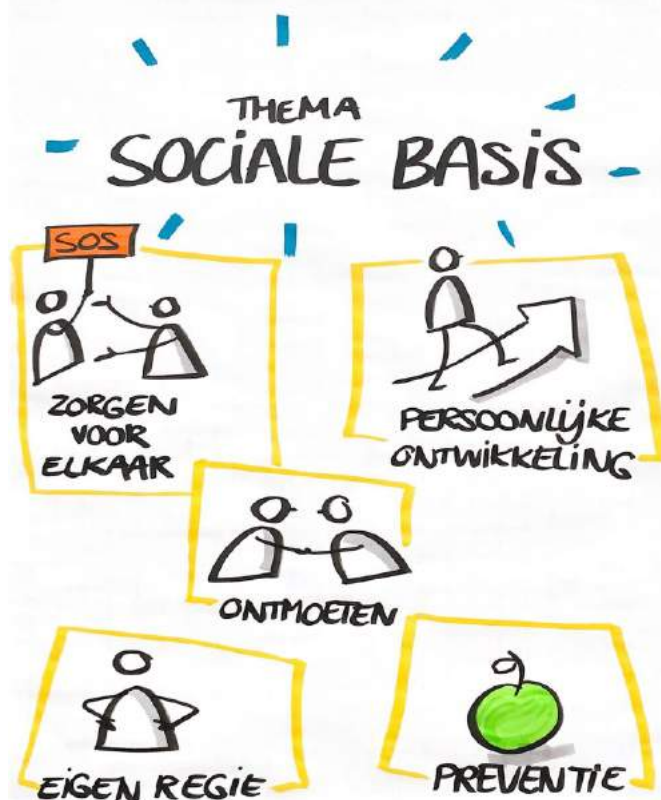
2.1. Thema 1 Sociale basis

2.1.1. Visie

In Leudal krijgt iedereen de kans om mee te doen. Het unieke karakter van Leudal is mede te danken aan het rijke verenigingsleven en de inwoners die elkaar kennen en iets voor elkaar (willen) doen. We zorgen voor elkaar, werken samen en genieten samen. Een ontmoetingsplek door middel van gemeenschappelijke voorzieningen, het realiseren van sportfaciliteiten en het faciliteren in de sociale ondersteuning zijn hierbij van belang om de saamhorigheid in Leudal te behouden. Om deze saamhorigheid die Leudal maakt tot wat het is te behouden, vinden wij het belangrijk om in al deze aspecten van het dagelijks leven te investeren.

2.1.2. Ambitie

Het realiseren van een sterke basis die bestaat uit wat inwoners met en voor elkaar doen en de meer professionele basisvoorzieningen. Een sterke basis zorgt ervoor dat iedereen zo veel mogelijk in zijn eigen kracht staat en in staat is om zijn eigen leven te leiden in alle aspecten van het dagelijkse leven: ontmoeting, onderwijs, opvoeding, werk, gezondheid, wonen, bewegen, cultuur en veiligheid. We werken daarom aan een bestendig aanbod van voorzieningen, waarbij hoge kwaliteit, veilige bereikbaarheid vanuit alle dorpen en toegankelijkheid voorop staan. Daarbij dient een oplossing gevonden te worden voor de uitdagingen op het gebied van accommodaties. Het gaat hier met name om terugloop in ledenaantallen, bezettingsgraden, omvang en soorten accommodaties. Naast het bieden van goede, fysieke voorzieningen worden onze inwoners, indien nodig, ondersteund met de specialistische voorzieningen vanuit het sociaal domein.

2.1.3. Effecten

Voor het thema sociale basis zijn een vijftal effecten benoemd.

1. Eigen regie

Onze inwoners nemen regie over hun eigen leven, daardoor komen ze meer in hun eigen kracht te staan en zijn ze minder afhankelijk van de gemeente. Daarbij wonen zij langer thuis in een voor hun passende woning.

2. Zorgen voor en met elkaar

De sociale cohesie in de gemeente stijgt, omdat onze inwoners voor elkaar zorgen. Dit voorkomt vereenzaming en vermindert een beroep op de laagdrempelige zorg.

3. *Ontmoeten*

In Leudal zijn faciliteiten om elkaar binnen en buiten te ontmoeten. Deze faciliteiten (verenigingen, maatschappelijke voorzieningen, etc.) zijn voor iedereen toegankelijk, waarbij vraag en aanbod samenkomen. De ontmoetingsplaatsen zorgen voor leefbare kernen, gezonde leefstijl bij inwoners, behoud van jongeren en tegengaan van vereenzaming.

4. *Preventie*

Onze inwoners hebben een gezonde leefstijl en ervaren zo weinig mogelijk problemen. Met preventie wordt het bewustzijn op en gezond leven vergroot. Zo worden problemen voorkomen en verminderd, waardoor de inzet van zware zorgtrajecten afneemt.

5. *Ontwikkeling en inzet op talent van jeugdigen*

De inzet op ontwikkeling van jeugdigen en hun talenten wordt gedaan om het toekomstperspectief te verhogen. Het aanbod van de ontwikkelingsmogelijkheden worden op peil gehouden en vergroot waar mogelijk.

2.1.4. Doelen

Voor het realiseren van de benoemde effecten zijn vijf doelen geformuleerd. Naarmate de tijd vordert kunnen deze doelen worden aangevuld dan wel vervangen worden door andere doelen.

1. *Meer inwoners hebben een gezonde leefstijl*

Inwoners blijven zo lang mogelijk in 'positieve gezondheid'. We stimuleren inwoners actief een gezonde leefstijl aan te houden. We willen het aanbod van sport, bewegen, voeding en gezondheid beter koppelen en kenbaar maken bij inwoners. Verschillende aspecten dragen bij aan een gezonde leefstijl en elke inwoner kan bepalen welk het best passend is. Het verbeteren van een gezonde leefstijl van onze inwoners draagt er ook aan bij dat zij gezond ouder kunnen worden en langer in de eigen woning kunnen blijven wonen.

2. *Waarborgen van laagdrempelige, duurzame en structureel betaalbare zorg*

We willen onze inwoners laagdrempelige zorg aanbieden die blijvend effect heeft op hun gezondheid. Hiermee willen we langdurige trajecten voorkomen en de drempel om een zorgvraag te stellen verlagen. Daarom gaan we de komende jaren verder inzetten op preventieve maatregelen die zoveel als mogelijk integraal worden opgepakt. Daarbij is het realiseren van de taakstelling een belangrijk uitgangspunt voor een structureel betaalbare zorg.

3. *Jongeren groeien gezond en veilig op*

De jeugdige inwoners van Leudal zijn de toekomst van onze gemeente. Voor hen is het van belang dat ze op een goede en veilige manier kunnen opgroeien. We investeren daarom in onderwijs, sport, cultuur en eerstelijnszorg. Waar nodig wordt het aanbod meer gecentraliseerd zodat kwaliteit prevaleert boven kwantiteit. Hierbij streven we naar een goede aansluiting van aanbod op vraag. We inventariseren de wensen van jeugdige inwoners zodat zij op allerlei gebieden op de gewenste manier kunnen worden gefaciliteerd.

4. *Ruimte voor ontmoeting en ontwikkeling*

We vinden het belangrijk dat binnen de gemeente Leudal ruimte is voor ontmoeting en ontwikkeling. Daarom gaan we investeren in kunst en cultuur, toekomstbestendige sport- en gemeenschapsaccommodaties, bibliotheekwerk en het onderwijs. Inwoners moeten voldoende mogelijkheden geboden worden om deel te kunnen nemen aan het sociaal-maatschappelijke leven en er moet voldoende aanbod zijn waarvan zij gebruik kunnen maken. Daarin zoeken we de samenwerking met onze lokale en regionale partners.

5. *Arbeidsparticipatie*

We willen onze inwoners laten participeren ook in relatie tot de arbeidsmarkt. We streven ernaar om iedereen te helpen bij het begeleiden naar werk. Indien werk (tijdelijk) niet haalbaar blijkt, zoeken we voor deze inwoners een passende oplossing. Meedoen kan op vele manieren, via (begeleid) werk, onderwijs, dagbesteding of vrijwilligerswerk, maar ook via sport, cultuur of verenigingsleven.

2.1.5. Wat als we dit niet doen?

De verwachte demografische ontwikkeling van de gemeente Leudal leidt ertoe dat er in de toekomst meer ouderen wonen en minder kinderen geboren worden. Als Leudal een aantrekkelijke

woon- en leef gemeente wil blijven, zal de gemeente op sociaal vlak moeten inspelen op deze ontwikkeling. Als we dit niet doen, zullen inwoners een minder prettige leefomgeving hebben en trekken jongeren uiteindelijk weg uit Leudal. Investerings zijn daarom noodzakelijk om aantrekkelijk te blijven.

Voor het realiseren van bovenstaande doelen en effecten is het nodig dat de gemeente een focus legt op preventie. Waar de gemeente tot op heden vaak een reactieve rol heeft gespeeld, is het tijd om op allerlei sociale gebieden een proactieve houding aan te nemen. Want voorkomen is beter dan genezen. Als we onze houding niet veranderen, verslechtert de gezondheid van onze inwoners (zowel mentaal en fysiek) en zullen de zorguitgaven voor inwoners en gemeente nog harder groeien dan ze op dit moment al doen. Daarnaast zullen leefbaarheid, saamhorigheid en veiligheid verminderen en trekken inwoners weg uit de gemeente (om in sociale behoeften te voorzien of zelfs om te wonen). De gemeente zal daarom aan de voorkant moeten streven naar het behalen van bovenstaande doelen. Deze vergen een investering aan de 'voorkant', maar leiden tot minder uitgaven, werk en zorgen aan de 'achterkant'. Hoewel het maatschappelijke rendement uiteindelijk niet volledig of niet altijd door de gemeente wordt terugverdiend, zal toch de gemeente de eerste stappen moeten nemen en de eerste investeringen doen. Het gaat immers om de effecten die we in de samenleving als geheel willen behalen.

2.1.6. Financieel evenwicht in het sociaal domein Leudal

Op 3 november 2020 heeft de raad het plan van aanpak Duurzaam evenwicht in het Sociaal Domein vastgesteld.

Hoewel de afgelopen jaren door de ingezette maatregelen en de komst van extra rijksmiddelen ter compensatie van ongewenste effecten de financiële taakstelling werd gerealiseerd is er nog een slag te slaan.

Het is nog niet gelukt de omslag te maken die gaat leiden tot structureel financieel evenwicht in het sociaal domein. Enerzijds door exogene factoren zoals veranderende wetgeving, verandering in de bevolkingssamenstelling en doordecentralisatie van taken. Anderzijds door het ontbreken van benodigde slagkracht binnen de ambtelijke organisatie en de samenwerkingsverbanden.

Het opgavegericht werken zal, zoals genoemd in het coalitieakkoord, zal geïntroduceerd worden in het Sociaal Domein om een stevige basis voor de toekomst te leggen.

Duurzaam evenwicht is geen kwestie van korte-termijn oplossingen.

De inhoudelijke maatregelen en het tot nu ingezette proces bieden geen vooruitzicht op structurele realisatie van de financiële taakstelling, nog op realistische haalbaarheid daarvan.

Een diepgaander vervolgproces is nodig om inzicht te krijgen in realistische resterende mogelijkheden om de taakstelling te realiseren en de keuzes voor te kunnen leggen die daarbij horen. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de regie die we als individuele gemeente hebben, maar kijken we ook kritisch naar onze (regionale) samenwerkingspartners, omdat wij ook daar nog mogelijkheden zien voor een efficiëntere werkwijze. Hierover zullen dan ook op korte termijn met elkaar in gesprek gaan.

Bestaande afspraken rond samenwerking, (sturing op) realisatie van afspraken en kwaliteit van rapportages en data worden tegen het licht gehouden en als dit aanleiding geeft voor andere keuzes zullen deze voorgelegd worden.

Bijstellingen van budgetten door het Rijk kunnen niet buiten beschouwing worden gelaten bij het realistisch begroten van de uitgaven in het Sociaal Domein. Deze zijn immers het gevolg van het corrigeren van eerder gedane aannames of positieve/negatieve effecten voor gemeenten of compenseren nieuwe ontwikkelingen.

Verder volgen de ontwikkelingen in het sociaal domein elkaar dusdanig snel op dat het inspringen daarop en voeren van regie op maatregelen dusdanig arbeidsintensief is dat het nodig is inzicht te krijgen in benodigde adequate slagkracht om toekomstbestendig te kunnen werken.

Het realiseren van dit proces zal investeringen qua capaciteit vergen (tijdelijk en structureel, zie onder punt 38 in de toelichting financieel overzicht van paragraaf 4.1).

Dit proces zal leiden tot vergaande maatregelen om de noodzakelijke zorg betaalbaar te houden.

2.2. Thema 2 Buitengebied

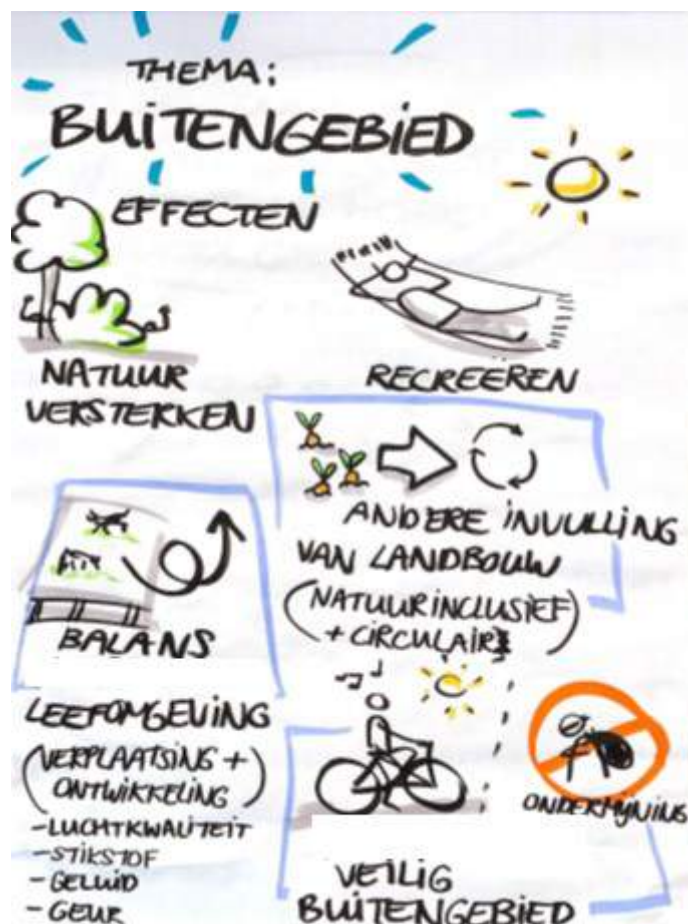
2.2.1. Visie

In Leudal hebben we een uniek buitengebied dat zich kenmerkt door natuur, bedrijvigheid in de toeristische sector en de landbouw. Rust, ruimte en groen en de diversiteit in landschapstypen in het buitengebied zorgen voor een hoge kwaliteit en een onderscheidend karakter. We streven naar een duurzaam ruimtegebruik waarin kwaliteit van natuur en landschap zijn gewaarborgd en een goede verbinding ontstaat met de kernen.

2.2.2. Ambitie

Het versterken van de rust en groene ruimte en omvormen van het buitengebied in Leudal. Wij geven sturing aan de ingezette autonome ontwikkeling waarin de landbouwsector transformeert (bedrijven stoppen, noodgedwongen of niet) en tegelijkertijd grote ruimtevragers een claim leggen op het buitengebied (bijvoorbeeld hernieuwbare energie). De negatieve effecten van de agrarische sector op inwoners en natuur moeten worden verlaagd door toepassing van nieuwe technieken, verplaatsing of beëindiging. Het reeds ingezette beleid om te komen tot scheiding van mens en dierconcentraties wordt (versterkt) doorgezet. Een extra uitdaging zijn de opgaven die in dit verband vanuit rijk en provincie op gemeenten afkomen maar die naar verwachting pas in 2023 duidelijker zullen worden.

We bieden perspectief door ruimte te geven aan nieuwe economische dragers, natuurversterking en een natuurinclusieve landbouw. Daarbij zijn de kernkwaliteiten en de draagkracht van het landschap leidend. Uitbreiding van zorg- of woonvoorzieningen is in het buitengebied niet wenselijk. Omvorming van voormalige bedrijfswoningen naar een reguliere woning(en) is alleen mogelijk wanneer sprake is van een goed woon- en leefklimaat en van sloop van voormalige bedrijfsbebouwing.

2.2.3. Effecten

1. *Versterken van de natuur*

De natuur in het buitengebied wordt versterkt om het unieke karakter en de identiteit van de gemeente Leudal in stand te houden. Daarnaast bevordert de natuurversterking ook het toeristisch recreatief klimaat en ervaren inwoners rust en ruimte voor ontspanning.

2. *Stimuleren van recreatie en toerisme*

De recreatieve en toeristische mogelijkheden in het buitengebied worden verbeterd door het toevoegen van hoogwaardige voorzieningen. De verbinding wordt hierbij gelegd tussen de diverse cultuurhistorische, natuurlijke en bijzondere speerpunten in de gemeente en daarbuiten.

3. *Natuurinclusieve en circulaire landbouw*

De natuur inclusieve en circulaire landbouw wordt bevorderd, waarbij een oplossing wordt geboden voor vraagstukken die spelen op het gebied van landbouw, natuurkwaliteit en klimaatadaptatie.

4. *Verbeteren van de leefomgeving*

In het buitengebied wordt de leefomgeving verbeterd door versterkt een verdere scheiding aan te brengen tussen mens en dier. De leefbaarheid blijft behouden door middels een gebiedsgerichte aanpak werk te maken van de opgaven op het gebied van stikstof, klimaatadaptatie, klimaatadaptatie etc.

5. *Veilig buitengebied*

De veiligheid in het buitengebied is gewaarborgd zowel op het gebied van criminaliteit als ook op het gebied van verkeer en vervoer.

2.2.4. Doelen

1. *Het behouden van een vitale economie in het buitengebied*

We willen de economische levensstandaard in het buitengebied behouden of verbeteren. Dit doen we door het bieden van ruimte aan innovatieve bedrijven, kwalitatieve bedrijventerreinen, recreatieve voorzieningen en andere vormen van bedrijvigheid en werkgelegenheid. De transformatie van de agrarische sector (de veehouderijen) heeft (ook) grote gevolgen voor de verwerkende bedrijven. Op diverse schaalniveaus gaan we de dialoog aan over de gevolgen van deze ontwikkelingen voor de gemeente en de regio en de inwoners. Door het bieden van een ruimtescheppend kader voor de huisvesting van internationale werknemers anticiperen wij op het behoud van arbeidspotentieel voor diverse sectoren.

2. *Het vergroten van de belevingswaarde van de natuur in het buitengebied voor inwoners en bezoekers*

We willen de belevingswaarde van de natuur in het buitengebied vergroten. Dit doen we samen met de agrariërs die een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een gevarieerd buitengebied en de recreatief toeristische sector die educatie over onze cultuur, kernkwaliteiten en bijzondere omgeving dicht bij inwoners en bezoekers kan brengen. We bieden kwalitatieve overnachtingsmogelijkheden, veilige (fiets)verbindingen en aantrekkelijke routenetwerken tussen (kenmerkende, natuur of cultuurhistorische) trekpleisters.

3. *Verminderen van de negatieve effecten door bedrijvigheid in het buitengebied op de gezondheid van inwoners en de kwaliteit van de natuur*

We willen de effecten op de gezondheid van inwoners en op de kwaliteit van natuur door bedrijvigheid verminderen. Dit doen wij door een gebiedsgerichte aanpak waarbij wij diverse opgaven tegelijkertijd én samen met de betrokkenen oppakken. Dit vraagt om een fundamenteel andere werkwijze dan tot nu toe gewoon is in de gemeente Leudal. We scheppen duidelijke randvoorwaarden en houden ons daaraan, betrekken vroegtijdig de betrokkenen en geven richting aan de aanpak. Deze aanpak kan overigens niet los staan van de opdracht van de hogere overheden aan de gemeente om gebiedsgericht invulling te geven aan het landelijk gebied (Nationaal Programma Landelijk Gebied). Hierbij hebben we begrip voor elkaars belangen en proberen we in gezamenlijkheid tot een oplossing komen.

4. *Bevorderen van de omgevingsveiligheid die onder druk staat van klimaatverandering*

We willen de invloeden van klimaatverandering in het buitengebied tegengaan. Dit doen we door gebieds- of themagericht maatregelen te treffen zoals het aanbrengen van vergroening, het vasthouden van water of juist het afvoeren van water. Dit doen wij niet alleen, maar we trekken samen op met (keten)partners.

5. *Tegengaan van criminaliteit*

We willen de criminaliteit in het buitengebied tegengaan door de sloop van leegstaande bebouwing te stimuleren of hiervoor een passende nieuwe bestemming te vinden. Wij bieden diverse mogelijkheden voor de aanpak van vrijkomende (agrarische) bebouwing. Bijvoorbeeld in de vorm van recreatie en toerisme, bedrijvigheid of sloop. Niet alle mogelijkheden zijn op iedere plek beschikbaar. (Blijvend) leegstaande bebouwing wordt gecontroleerd en bij overtredingen wordt gehandhaafd.

2.2.5. Wat als we dit niet doen?

De doelen en effecten zoals hiervoor omschreven gaan uit van een actieve en regisserende overheid. Dit is onontkoombaar. Bestemmingsplannen, beleidskaders en visies gaan uit van een wensbeeld en roepen (impliciet) inwoners en ondernemers op om initiatieven te ontwikkelen die passen binnen de gestelde kaders. Deze initiatieven worden beoordeeld en al dan niet gerealiseerd. In een steeds sneller veranderende wereld, waarin keuzes niet altijd gemaakt kunnen worden om een betere situatie voor het individu te recreëren, ontstaat 'pijn'. De 'pijn' wordt bijvoorbeeld gevoeld door een agrariër die noodgedwongen moet stoppen, niet meer in zijn (bedrijfs)woning kan blijven wonen, geen of onvoldoende pensioen kan genieten en/of geen middelen heeft of krijgt om iets anders te doen en/of bedrijfsbebouwing te slopen. Het is niet realistisch te denken dat dit zich vanzelf oplost. Ook versterking van natuur gaat niet vanzelf; dit kost energie en inzet van financiële middelen en vraagt expertise. Onze toetsende rol moet veranderen in een regisserende rol. Daarnaast ligt de vraag voor of en zo ja, in welke mate, de bereidheid bestaat 'pijn' te verzachten in de vorm van deskundige hulp bij transformatie of beëindiging of financiële hulp die drempelverlagend werkt bij sloop of beëindiging. Zonder juiste en voldoende capaciteit en middelen is de gemeente niet in staat deze regisserende rol te vervullen. Een reactieve rol blijft dan het devies. Met als gevolg dat opgaven niet adequaat en effectief worden aangepakt. En dit, op zijn beurt, kost op de lange termijn (ook) extra geld en/of energie.

2.3. Thema 3 Passend wonen

2.3.1. Visie

Leudal is een prachtige plek om te wonen vanwege onze karakteristieke dorpen die zijn omringd door natuur en ruimte. Het woon- en leefklimaat is over het algemeen goed. We streven naar levendigheid in de dorpen door ontmoeting voor jong en oud mogelijk te maken en onderlinge betrokkenheid te versterken.

2.3.2. Ambitie

We bieden de ruimte voor passende woningen in de kernen, afgestemd op de demografische en economische ontwikkeling en met respect voor de kenmerkende ruimte en groen in de directe omgeving. We bieden de beleidsruimte voor de bouw van extra woningen, (mede) gericht op de werkgelegenheid in de regio Zuid Oost Brabant; (nieuwe) inwoners zijn bereid afstand te overbruggen gelet op de aantrekkelijke woonomgeving die we te bieden hebben. We stimuleren de verbouw van onze bestaande woningvoorraad (energetisch en langer thuiswonen), de transformatie van leegstaand of vrijkomend commercieel of maatschappelijk vastgoed en faciliteren nieuwbouw. Dit doen wij voornamelijk vanuit collectieve wensen van inwoners (collectieve burgerinitiatieven).

2.3.3. Effecten

1. Het hebben van een toekomstbestendige woningvoorraad, waarbij (potentiële) inwoners een passende wooncarrière kunnen doormaken.

De ruimte wordt geboden om de bestaande woningvoorraad toekomstbestendig(er) te maken en de juiste nieuwe woningen te (laten) bouwen. Het woningaanbod is hiermee aantrekkelijk voor de diverse doelgroepen, kwaliteit van de woningen wordt hoog gehouden en de doelstellingen op het gebied van duurzaamheid worden behaald.

2. *Woningen zodanig inpassen dat ruimte voor groen en bewegen in de kernen wordt behouden en vitaliteit in de kernen wordt bevorderd*

Woningen worden ingepast met ruimte voor groen en bewegen in de kernen, zodat gezondheid en vitaliteit van de inwoner wordt bevorderd.. Goede en veilige (fiets)verbindingen zorgen niet alleen voor een goede bereikbaarheid, maar faciliteren ook beweging, ontmoeting en ontspanning. Zo ontwikkelen we de groene ruimte tussen de stedelijke buurgemeenten waar mensen graag blijven wonen, werken en verblijven.

2.3.4. Doelen

1. *Faciliteren bij het toekomstbestendig maken van de bestaande woningvoorraad (energetisch en levensloopbestendig)*

We willen woningeigenaren stimuleren de bestaande woningvoorraad klaar te maken voor de toekomst. Daarom faciliteren wij bij het energetisch en levensloopbestendig maken van deze voorraad. Dit doen wij door woningeigenaren te adviseren en waar nodig en mogelijk te ontzorgen. Wanneer financiële regelingen van hogere overheden komen te vervallen, bekijken we welke drempelverlagende middelen kunnen worden ingezet om de verbouw van woningen te faciliteren.

2. *Faciliteren van de huisvesting van bijzondere doelgroepen passend bij de vraag*

Bijzondere doelgroepen (zoals kwetsbaren, statushouders, woonwagenbewoners, vluchtelingen, etc.) verdienen een (t)huis in Leudal. We willen hun een passende huisvesting in de gemeente (laten) bieden. Vergroting van het aanbod sociale huurwoningen is hierbij nodig. Bovendien zorgt dit voor meer betaalbare (huur)woningen in de dorpen. Wij maken een zorgvuldige belangenafweging waarbij de draagkracht van de omgeving een belangrijke factor is. De woningbouwontwikkeling voor reguliere woningen en bijzondere doelgroepen loopt relatief parallel. We maken een start met de overdracht van huurwoonwagens naar woningbouwcoöperaties. De beleidsruimte voor huisvesting van internationale werknemers wordt gehandhaafd waardoor huisvesting van (toekomstige) arbeidskrachten mogelijk is en blijft.

3. *Behoud van het arbeidspotentieel dat bijdraagt aan de economie van Leudal of de regio*

We willen het benodigde arbeidspotentieel in Leudal behouden en waar nodig aantrekken. Zo faciliteren en ondersteunen we de economie in de gemeente en de regio.

4. *Inzetten op de transformatie van leegstaande panden met behoud van groen in de kernen*

We willen de transformatie van leegstaande of vrijkomende commerciële of maatschappelijke panden naar betaalbare woningen stimuleren. Op deze manier voorkomen we verloedering en bieden we woonruimte voor diverse doelgroepen. De transformatie van bestaand vastgoed helpt bij het behoud van groen en ruimte in de kernen.

5. *Nieuwe woningen passen bij de demografische ontwikkeling van de kernen*

Nieuwe woningen of woningbouwplannen sluiten aan bij de behoefte (op lange(re) termijn). Collectieve initiatieven van inwoners worden toegejuicht en gefaciliteerd.

2.3.5. Wat als we dit niet doen?

Het bieden van passende woonruimte voor inwoners, inclusief de huisvesting van bijzondere doelgroepen, kan slechts in beperkte mate via nieuwbouw. Het merendeel van de voorraad bestaat uit bestaande woningen, die (nog) niet of niet voldoende toekomstbestendig zijn. Hierdoor vindt onvoldoende doorstroming op de woningmarkt plaats. Nieuwbouw (alleen) is geen oplossing voor deze opgave. Wanneer besloten wordt niet actief te stimuleren en niet te faciliteren in de verbouw van woningen, worden onvoldoende maatregelen getroffen om de woningen toekomstbestendig te maken. Het resultaat hiervan is geen doorstroming op de woningmarkt, onveilige woonsituaties (bijvoorbeeld langer thuis moeten wonen maar eigenlijk niet meer kunnen in die woning), niet courante en -op termijn- leegstaande of verloederde woningen in de dorpskernen. Energetisch onvoldoende woningen zorgen bovendien voor (onaanvaardbaar) hoge woonlasten. Deze zaken zijn los van elkaar al impactvol, maar tezamen zetten zij de leefbaarheid van en draagkracht in de kern ook nog eens stevig onder druk.

Nieuwe woningen behoren naast een dak boven het hoofd, ook een veilig en aantrekkelijk thuis te bieden. Dit betekent dat we meer dan voorheen de nadruk leggen op initiatieven die ontstaan vanuit collectieve wensen en initiatieven uit de dorpen; nabuurschap, zorgen voor elkaar en een

hand in de rug helpen inwoners om langer thuis te kunnen blijven wonen. Dit soort initiatieven willen wij in het bijzonder faciliteren, omdat deze de inwoners ten goede komen en de druk op de gemeentelijke voorzieningen en middelen kunnen verlagen. Als wij deze initiatieven niet actief faciliteren en registreren lopen inwoners vast op complexe procedures.

Nieuwbouw wordt steeds lastiger; de ruimte is beperkt, de voorbereiding en realisatie is kostbaar en de weerstand in de omgeving groeit. Een reactieve houding van de gemeente past niet meer bij deze opgave. Snellere doorlooptijden, duidelijke randvoorwaarden en een goede dialoog met de omgeving vergroten de slagingskans van nieuwe ontwikkelingen.

3. Randvoorwaarden bedrijfsvoering

We kunnen deze ambities alleen realiseren als we anders gaan werken en anders gaan sturen.

Deze ambities vragen om een integrale procesaanpak zowel intern als extern waarbij alle belanghebbenden een rol kunnen en mogen spelen zodat we tot betere en meer gedragen oplossingen komen. De Omgevingswet stelt niet voor niets de maatschappelijke opgaven en een goede participatie daarover centraal. De eerste stappen op dit vlak zijn gezet, onder meer middels procesregie en accountmanagement. Deze stappen vragen een verdere ontwikkeling van reactief en informerend naar actief en regisserend. Deze uitgangspunten maken deel uit van het participatiebeleid deel 1 en 2 dat in het kader van de Omgevingswet wordt opgesteld. Daarbij spreekt het voor zich, dat de samenwerking verder gaat dan de gemeentelijk grenzen. Ook regionaal, provinciaal en interregionaal werken we samen werken om onze ambities waar te maken.

Doorontwikkeling organisatie

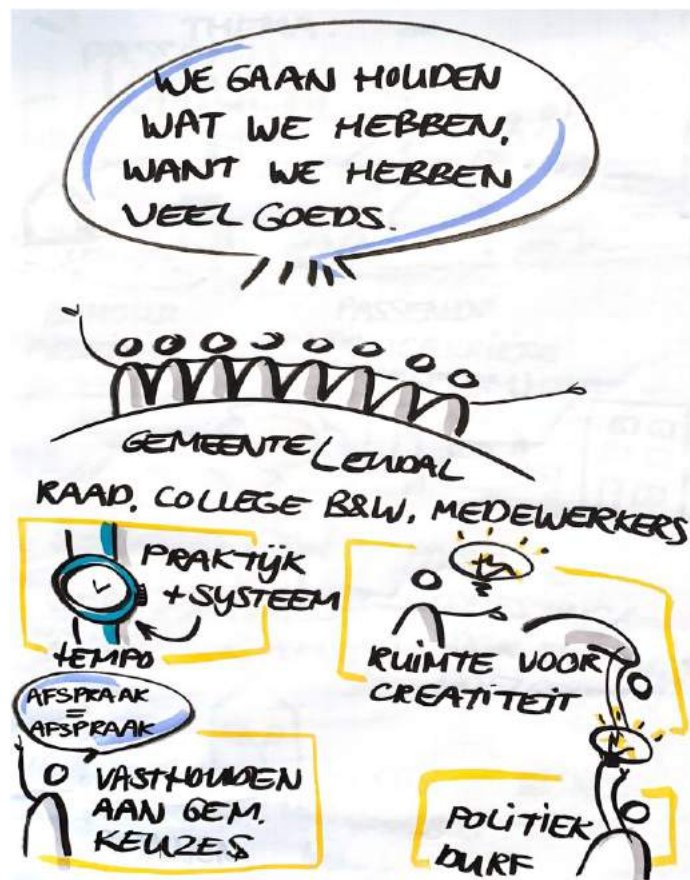
Het anders werken en anders sturen, vraagt ook om een kwantitatieve en kwalitatieve opschaling en versterking van de gemeentelijke organisatie. De afgelopen jaren is mede bezuinigd op de organisatie om een financieel gezonde gemeente te blijven. Hierdoor zijn wettelijke taken uitgevoerd, maar is geen ruimte geweest voor doorontwikkeling van de organisatie. Daarom zijn we als gemeente nauwelijks in staat om een actieve en regisserende rol te pakken in het oplossen van uitdagingen en het standaard bieden van de juiste dienstverlening. Doorontwikkeling van onze organisatie is noodzakelijk. Daarom is het onvermijdelijk om binnen alle beleidsdomeinen de capaciteit te verhogen. Deze extra capaciteit is nodig om achterstanden in de basis weg te werken en geeft de ruimte die nodig is om proactief te kunnen handelen en opgaven creatief en innovatief te benaderen en op te lossen. Indien de aangevraagde formatie niet wordt toegekend, is de gemeente niet in staat deze regisserende rol te vervullen. Een reactieve rol blijft dan het devies. Met als gevolg dat opgaven niet adequaat en effectief worden aangepakt. En dit, op zijn beurt, kost op de lange termijn (ook) extra geld, extra inzet en/of energie. Daarnaast hebben we een verhoogde aandacht voor het relatief hoge verloop in onze gemeente en de krapte op de arbeidsmarkt. In ons HR-beleid zetten we daarom verhoogd in op het binden en boeien van medewerkers. We gaan daarbij inzetten op "employer branding" om de unieke gemeente die we zijn ook op de arbeidsmarkt te profileren.

Informatievoorziening

Voor een gemeente, als informatie verwerkende dienstverlener, zal blijvend geïnvesteerd moeten worden in de informatievoorziening. Wet- en regelgeving, informatieveiligheid en privacy maar ook externe omstandigheden, zoals Corona, vragen continue aanpassing van processen en systemen. Ook vinden veranderingen plaats door meer hybride werken.

Daarnaast erkennen we dat om de gewenste effecten te bereiken het outputgericht sturen en werken belangrijker is dan ooit. Daarin zal ook een beweging naar meer datagedreven werken een ondersteunende rol innemen in het maken van beleid, het meten van behaalde resultaten, het realiseren van doelen en daarmee in de gewenste effecten. Om zover te komen zal naast de (reguliere) investeringen op wet- en regelgeving, informatieveiligheid en privacy en de technische facilitering een omvangrijke investering in ons intern informatiemanagement en de bijbehorende ICT nodig zijn. Hierbij zal de aandacht vooral uitgaan naar het digitaal volwassen maken van de organisatie (basisvoorwaarde), het ontwikkelen van ons datamanagement (als randvoorwaarde om datagedreven te werken) en het verbeteren van de robuustheid en wendbaarheid van onze informatievoorziening.

We zien een trend binnen de informatievoorziening waarbij organisaties (niet alleen lokale overheden) een grotere regie-taak nemen op het gebied van informatievoorziening en minder focussen op het beheer. Dit zorgt ervoor dat er meer ruimte komt om samen met leveranciers processen te verbeteren en informatie uit te wisselen met partners. We zijn ons bewust van de mogelijkheden die dit kan bieden en volgen deze ontwikkelingen. Hierdoor verandert (op het gebied van informatievoorziening) de rol van de gemeente van een beheerorganisatie naar een regieorganisatie. Deze veranderingen staan omschreven in de visie op Informatievoorziening en ICT en dit zal in het komende jaar verder uitgevoerd worden.

				2022	2023	2024	2025	2026
Nummer	Thema	Begrotingssaldo vóór realisatie taakstellingen en vóór bijstellingen	Incidenteel / structureel	677.651	876.483	231.619	468.102	1.287.905
1	Algemeen	Bijstellingen kaderbrief 2023 - 2026	S	0	-1.056.090	-1.078.913	-1.089.368	-1.102.291
2	Algemeen	Bijstellingen op basis van losse raadsbesluiten	S	-265.416	-92.754	-99.746	-101.258	-168.500
3	Algemeen	Schrappen 75% gelden jeugdzorg obv brief provincie	S	0	-1.487.728	-1.395.880	-1.285.456	-1.285.456
4	Algemeen	Uitkomsten doorrekening meicirculaire	S	1.425.839	6.124.384	6.699.598	8.677.048	4.095.974
5	Algemeen	Inflatiedoorrekening OZB 3,1% ipv 2,7%	S	0	26.410	26.410	26.410	26.410
6	Algemeen	Extra OZB ivm hogere grondslag	S	0	81.894	81.894	81.894	81.894
7	Algemeen	Extra OZB 2% per jaar (exclusief inflatie)	S	0	0	137.786	278.328	421.680
8	Algemeen	Inflatiedoorrekening OZB o.b.v. pNB uit de meicirculaire	S	0	0	175.677	362.861	531.421
9	Algemeen	Bijstelling budget college en raad ivm indexering voorgaande jaren	S	0	-57.000	-57.000	-57.000	-57.000
10	Algemeen	Wachtgeld wethouders	S	-66.496	-124.678	-116.364	-58.182	0
11	Algemeen	Verlaging naar 3,9 FTE Wethouders	S	0	34.825	34.825	34.825	34.825
12	Algemeen	Afschaffen hondenbelasting	S	0	-222.300	-222.300	-222.300	-222.300
13	Sociale basis	Muziekonderwijs naar oude regeling (2/3 subsidiëren)	S	0	4.851	4.851	4.851	4.851
14	Sociale basis	Verhogen van de bijdrage aan bibliotheekwerk	S	0	PM	PM	PM	PM
15	Sociale basis	Structureel budget voor ondermijning ter hoogte van de versterkingsgelden	S	0	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000
16	Sociale basis	Onderwijshuisvesting	S	PM	PM	PM	PM	PM
17	Sociale basis	Preventiemaatregelen (POH's, Armoede, algemeen)	S	PM	PM	PM	PM	PM
18	Sociale basis	Preventiemaatregel jongerenwerker	S	0	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
19	Sociale basis	Speeltuinenbeleid	S	PM	PM	PM	PM	PM
20	Sociale basis	Behoeft onderzoek jeugd	I	0	-15.000	0	0	0
21	Sociale basis	Extra aandacht voor woningen statushouders	I	0	-40.000	-40.000	-40.000	0
22	Buitengebied	Budget voor procesregisseur	S	0	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
23	Buitengebied	Projectbudget gebiedproces	I	PM	PM	PM	PM	PM
24	Buitengebied	Stimuleringsregeling agrarische bebouwing	I	PM	PM	PM	PM	PM
25	Buitengebied	Oprichting energiebedrijf	S	PM	PM	PM	PM	PM
26	Buitengebied	Omgevingswet	S	PM	PM	PM	PM	PM
27	Buitengebied	Maatregelen buitengebied	S	PM	PM	PM	PM	PM
28	Algemeen	Projectbudget overdracht woonwagenlocaties	I	0	-350.000	0	0	0
29	Passend Won	Projectbudget omvorming eigen posities vastgoed	I	0	-250.000	0	0	0
30	Passend Won	Regeling transformatie bestaande woningvoorraad	I	PM	PM	PM	PM	PM
31	Passend Won	Branding van Leudal als woongemeente	S	PM	PM	PM	PM	PM
32	Passend Won	Woningmarktonderzoek	I	0	-60.000	0	0	0
33	Algemeen	Aanvulling stelpost loon- en prijscompensatie obv pbbp uit meicirculaire 2022	S	0	-759.632	-1.163.053	-1.607.492	-2.616.350
34	Algemeen	Vormen stelpost loonstijging CAO obv CAO Rijk	S	0	-854.941	-1.574.874	-1.574.874	-1.574.874
35	Buitengebied	1,42 FTE BOA's	S	0	-85.743	-85.743	-85.743	-85.743
36	Buitengebied	0,7 FTE beleidsmedewerker veiligheid	S	0	-60.150	-60.150	-60.150	-60.150
37	Buitengebied	1 FTE Handhavingsjurist	S	0	-97.878	-97.878	-97.878	-97.878
38	Sociale basis	Capaciteit sociaal domein	S	0	-400.000	-400.000	-400.000	-400.000
39	Buitengebied	1 FTE beleidsmedewerker landbouw	S	0	-97.878	-97.878	-97.878	-97.878
40	Buitengebied	1 FTE beleidsmedewerker natuur/klimaat	S	0	-97.878	-97.878	-97.878	-97.878
41	Buitengebied	1 FTE Groene BOA	S	0	-60.383	-60.383	-60.383	-60.383
42	Algemeen	0,67 FTE Klantcontactcentrum	S	0	-36.866	-36.866	-36.866	-36.866
43	Algemeen	1 FTE Medewerker frontoffice burgerzaken	S	0	-60.383	-60.383	-60.383	-60.383
44	Algemeen	2 FTE trainee organisatiebreed	S	0	-120.765	-120.765	-120.765	-120.765
45	Algemeen	Dakpanconstructie pensionering	S	0	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
46	Algemeen	Knelpunten personele capaciteit regulier	S	PM	-500.000	-500.000	-500.000	-500.000
47	Algemeen	Nieuwe voorziening APPA	I/S	-1.672.935	90.000	90.000	90.000	90.000
48	Algemeen	Verwachte realisatie taakstellingen (strakker sturen)	S	158.226	158.226	158.226	158.226	158.226
49	Algemeen	Verwachte realisatie taakstellingen (sociaal domein)	S	0	558.781	879.610	1.214.888	1.548.776
50	Algemeen	Verwachte realisatie taakstellingen (griffie)	S	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
51	Algemeen	Verwachte realisatie taakstellingen (accommodatie)	S	0	141.099	141.099	141.099	141.099
Begrotingssaldo zomernota 2023 - 2026				306.869	903.905	1.090.541	3.679.678	-426.634

4.1. Toelichting financieel overzicht

Algemeen

Op de vorige pagina is het financieel overzicht behorende bij de zomernota 2023 – 2026 weergegeven. In het overzicht staan diverse posten benoemd als PM. Deze zogenaamde pro memorie posten worden opgenomen, omdat op dit moment geen uitsluitend gegeven kan worden over de hoogte van de kosten. Daarbij is de verwachting dat voor de genoemde posten in de nabije toekomst kosten gemaakt gaan worden. Om de raad een zo volledig mogelijk inzicht te geven in de huidige financiële situatie alsmede het financiële perspectief gedurende de begrotingsperiode zijn derhalve ook deze posten opgenomen. Hierdoor kan een afweging worden gemaakt ten aanzien van een zo volledig mogelijk financieel beeld van de gemeente.

In de overheidscommunicatie wordt gesproken over het “ravijnjaar 2026”. Dit heeft te maken met een aantal aspecten die samenhangen met het gemeentefonds. Vanaf het jaar 2026 wordt afstand gedaan van de oude berekening van het accres. Het rijk gaat vanaf dat jaar werken met loon- en prijsstijgingen in de algemene uitkering en stapt af van het “trap op, trap af” principe. Dit betekent in het geval van Leudal vooralsnog een negatief verschil in het accres tussen 2025 en 2026 van € 4.100.000. Hierbij is door het rijk en de VNG afgesproken de accresen voor de jaren 2022 tot en met 2025 vast te zetten. Hierdoor zullen de nu toegekende bedragen niet meer dalen voor deze jaren. Daarnaast heeft het rijk de komende jaren de opschalingskorting geschrapt. Deze wordt vooralsnog ingevoerd in 2026, waardoor de gemeente Leudal € 1.100.000 minder ontvangt uit het gemeentefonds. Tot slot zijn het rijk en de VNG in gesprek over de toekenning en de verwerking van de “extra middelen jeugdzorg”. Ook hier is vooralsnog geen duidelijkheid over waardoor er voor de jaren 2024 en verder nog geen bedragen opgenomen kunnen worden.

Uitwerking financieel overzicht

In het financieel overzicht zijn 51 punten opgenomen met een financiële impact op de gemeentelijke begroting. Deze punten worden hierna afzonderlijk toegelicht.

1. *Bijstellingen kaderbrief 2023 – 2026*

Dit betreffen de genoemde bedragen uit de kaderbrief 2023 – 2026.

2. *Bijstellingen op basis van losse raadsbesluiten*

Dit heeft betrekking op de raadsbesluiten genomen in juni en juli anders dan de raadsrapportage en de kaderbrief.

Raad	Onderwerp	2022	2023	2024	2025	2026
Juni	Rijkscoronagelden voor culturele sector Leudal	191.162				
Juni	Dorpsplatforms		18.500	18.500	18.500	18.500
Juli	Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs	74.254	74.254	81.246	82.758	150.000
	Totaal	265.416	92.754	99.746	101.258	168.500

3. *Schrappen 75% extra middelen jeugd*

In de jaarlijkse begrotingsbrief van de provincie Limburg zijn aandachtspunten opgenomen voor het opstellen van de begroting 2023. Een van deze aandachtspunten is de in 2022 opgenomen stelpost voor de mogelijke extra middelen ten aanzien van de jeugdzorg. In tegenstelling tot het advies van vorig jaar, moet de gemeente deze bedragen dit jaar uit de begroting te halen.

4. *Uitkomsten doorrekening meicirculaire 2022*

Het betreft de saldi die na verwerking van de meicirculaire resteren om toe te voegen aan het begrotingssaldo.

5. *OZB inflatiedoorrekening*

In februari 2022 heeft een correctie plaatsgevonden ten aanzien van het OZB tarief. Hierbij is voor het jaar 2023 reeds rekening gehouden met een inflatie % obv het pNB van 2,7% uit de meicirculaire 2022 blijkt dat dit 3,1% wordt.

6. *Extra OZB ivm hogere grondslag*
Jaarlijks worden de waardestellingen bij woningen en niet woningen gecorrigeerd tegen het OZB tarief. De uiteindelijke WOZ-waarde van de onroerende zaken in Leudal voor het jaar 2022 was hoger dan de vooraf gecorrigeerde waardestelling. Dit resulteert in een hogere opbrengst.
7. *Extra OZB 2% stijging (coalitieakkoord)*
Op basis van het coalitieakkoord wordt met ingang van 2024 de OZB jaarlijks met 2% verhoogd bovenop de afspraken met betrekking tot de inflatie.
8. *Inflatiedoorrekening OZB*
De huidige afspraak met betrekking tot de OZB is dat de inflatie doorberekend wordt in het tarief. Voorheen werd dit ieder jaar berekend, maar in deze zomernota is ervoor gekozen dit structureel voor alle jaarschijven inzichtelijk te maken. Hierbij is gebruik gemaakt van het gepubliceerde meerjarige pNB in de meicirculaire 2022. Het rijk gebruikt dit percentage ook voor haar berekeningen met betrekking tot de OZB.
9. *Bijstellingen budget college en raad ivm indexering voorgaande jaren*
De voorgaande jaren bleek het budget voor de collegeleden en de raads- en commissieleden ontoereikend. Dit heeft te maken met het niet budgettair verwerken van de loonstijgingen en de verhoging van de vergoedingen. In deze zomernota wordt dit opgelost.
10. *Wachtgeld wethouders*
Door het aantreden van een nieuwe coalitie met andere wethouders, zal de gemeente Leudal voor twee wethouders wachtgeld moeten betalen.
11. *Bijstelling FTE wethouders naar 3,9 FTE*
Het huidige college is teruggedaan in het aantal FTE wethouders. Hierbij wordt 0,35 FTE minder ingezet ten opzichte van de vorige periode.
12. *Afschaffen hondenbelasting*
Het voorstel is de hondenbelasting af te schaffen vanaf het jaar 2023.
13. *Muziekonderwijs naar oude regeling (2/3 subsidiëren)*
Het muziekonderwijs wordt op dit moment gesubsidieerd met € 500 per kind. Door terug te gaan naar de oude regeling, wordt 2/3 van de cursusprijs gesubsidieerd (€ 670 per kind bij de grootste aanvrager). Ondanks dat deze methodiek van subsidiëren meer geld kost per kind, levert dit een voordeel op in begroting door het lagere aantal deelnemers op dit moment en het feit dat de huurkosten niet meer onder de subsidie vallen.
14. *Verhogen van de bijdrage aan bibliotheekwerk*
Het kiezen voor een brede bibliotheek, heeft gevolgen voor het bibliotheekwerk. Naar verwachting volgt in 2022 nog een voorstel over het bibliotheekbeleid inclusief de financiële effecten.
15. *Budget ondermijning*
De afgelopen drie jaar heeft gemeente rijksmiddelen gekregen voor de aanpak van ondermijning. De inkomsten uit deze zogenaamde versterkingsgelden lopen af, maar de ambitie is om op eenzelfde wijze door te gaan met de aanpak van ondermijning.
16. *Onderwijshuisvesting*
In 2023 wordt een integraal huisvestingsplan opgesteld voor het onderwijs. Hieruit volgen mogelijke keuzes ten aanzien van de onderwijshuisvesting, maar gelet op het belang wordt deze toch al benoemd in het overzicht.
17. *Preventiemaatregelen (POH's, Armoede, algemeen)*
De komende periode wordt intensiever ingezet op preventiemaatregelen zoals praktijkondersteuners bij huisartsen, armoede voorkomen en bestrijden en algemene preventiemaatregelen. Hierin dienen nog keuzes gemaakt te worden en ambities bepaald, maar gelet op het belang wordt deze toch al benoemd in het overzicht.

18. *Jongerenwerker*

Het is van belang dat de rol van de jongerenwerkers laagdrempeliger wordt. De werkzaamheden hebben een positieve invloed op de gezondheid van onze inwoners. We willen de jongerenwerker koppelen aan zorgtrajecten, waarbij zij lichtere zorg en ondersteuning overnemen en zo hulpverleningstrajecten eerder kunnen stoppen.

19. *Speeltuinenbeleid*

Voor de vervanging en plaatsing van speeltuinen wordt speeltuinenbeleid opgesteld. Hieruit volgen investeringskosten om in de gemeente Leudal nieuwe speeltuinen te kunnen plaats of oude te vervangen. Hoewel het beleid nog niet gereed is, wordt gelet op het belang deze toch al benoemd in het overzicht.

20. *Behoeftte onderzoek jeugd*

Er wordt een onderzoek gehouden onder jongeren tussen de 12 en de 18 jaar om te bezien welke behoefte aan ontplooiingsmogelijkheden zij hebben

21. *Extra aandacht voor woningen statushouders*

Naast de aandacht voor de specifieke doelgroepen en de woonbehoefte, is er vanuit het sociaal domein extra aandacht voor statushouders en de passende woningen voor deze doelgroep. We gaan extra inzetten op het realiseren van doorstroomwoningen of het aanpassen van woningen voor grote gezinnen. Hierdoor kunnen zij beter gehuisvest worden binnen de gemeente.

22. *Budget voor procesregisseur*

De gemeente werkt op het gebied van landbouw, natuur en het buitengebied samen met omliggende gemeenten. De laatste jaren is door de gemeente Leudal hier minder in geïnvesteerd, hoewel dit wel van belang is. Daarom zal hier de komende periode hierop worden ingezet.

23. *Projectbudget gebiedsproces*

Om tot een oplossing te komen voor de stikstofproblematiek is het aannemelijk dat een gebiedsproces gestart moet worden. Hoewel het beleid nog niet gereed is en we afhankelijk zijn van het Rijk en de Provincie, wordt gelet op het belang deze toch al benoemd in het overzicht.

24. *Stimuleringsregeling agrarische bebouwing*

Om te komen tot een oplossing voor de (vrijkomende) agrarische bebouwing wordt een stimuleringsregeling opgesteld. Hoewel het beleid nog niet gereed is, wordt gelet op het belang deze toch al benoemd in het overzicht.

25. *Oprichting energiebedrijf*

Op dit moment loopt een onderzoek naar de mogelijkheden tot het oprichten van een eigen energiebedrijf. Hoewel het onderzoek nog niet gereed is, wordt gelet op het belang deze post toch al benoemd in het overzicht.

26. *Omgevingswet*

De omgevingswet treedt per 2023 in werking. Uit de invoering van de omgevingswet zullen ook structurele effecten volgen. Hierbij kan gedacht worden aan verandering van legesinkomsten, personeel en adviesaanvragen. Hoewel de financiële effecten voor de gemeente Leudal nog niet bekend zijn, wordt gelet op het belang deze toch al benoemd in het overzicht.

27. *Maatregelen buitengebied*

De weersinvloeden nemen toe, waardoor een oplossing gevonden moet worden voor de hittestress en de droogte. In de kernen van de gemeente is hier aandacht voor middels het gemeentelijk rioleringsplan en het groen en wegen beheerplan. Voor het buitengebied is hier tot voor kort minder aandacht voor geweest, maar dit zal worden meegenomen in de komen herijking van de genoemde beleidsdocumenten. Hoewel de financiële effecten nog niet bekend zijn, wordt gelet op het belang deze toch al benoemd in het overzicht.

28. Projectbudget overdracht woonwagenlocaties

Als gemeente richten we ons op die taken die we vanuit de publieke functie vervullen. Het aanbieden van huisvesting valt hier niet onder. Daarom is besloten de woonwagenlocaties over te dragen naar de woningcorporaties. Om te komen tot een goede overdracht dient de huidige situatie geschikt te worden gemaakt voor deze overdracht. Het nu benoemde projectbudget ziet enkel toe op het geschikt maken van de locaties en niet op de feitelijke overdracht van de locaties.

29. Projectbudget omvorming eigen posities vastgoed

Voor de verkoop van de vier pilotpanden, heeft de raad in het verleden geld beschikbaar gesteld om mogelijke boekverliezen op te vangen. Op dit moment wordt onderzocht hoe om te gaan met de vastgoed posities van de gemeente. Voor dit onderzoek en de uitwerking hiervan (bijvoorbeeld het proces tot omvormen of het verkoopproces) is een projectbudget nodig.

30. Regeling transformatie bestaande woningvoorraad

De transformatie van de bestaande woningvoorraad is van belang om Leudal leefbaar te houden. De huidige woningvoorraad dient zowel energetisch te veranderen als ook levensloopbestendig gemaakt te worden. Om onze inwoners hierbij te helpen willen we een regeling opstellen voor deze ondersteuning. Hierbij zal het in eerste instantie gaan om adviseren en waar mogelijk ontzorgen. Wanneer financiële regelingen van hogere overheden komen te vervallen, onderzoeken we welke drempelverlagende middelen wij als gemeente kunnen inzetten. Hoewel de financiële effecten nog niet bekend zijn, wordt gelet op het belang deze toch al benoemd in het overzicht.

31. Branding van Leudal als woongemeente

Om Leudal aantrekkelijk te maken als gemeente om te wonen, verblijven en te recreëren is het niet alleen van belang om de juiste woningvoorraad te hebben, maar zeker ook om de gemeente als woongemeente op de kaart te zetten. We zetten in op branding om onze ambities op het gebied van arbeidspotentieel te benutten.

32. Woningmarktonderzoek

Om de behoefte op de woningmarkt binnen de gemeente Leudal te onderzoeken, wordt periodiek een woningmarktonderzoek uitgevoerd. Deze zijn we voornemens om in 2023 uit te voeren.

33. Aanvulling stelpost loon-, en prijscompensatie

De stelpost loon-, en prijscompensatie is bedoeld voor het opvangen van indexeringen die niet binnen het bestaande budget gedekt kan worden. In het verleden werden hiervoor historische gegevens gebruikt om de hoogte van de stelpost te bepalen. Met ingang van 2023 blijft de methodiek door het werken met een stelpost ongewijzigd. Wel wordt de grondslag voor de hoogte van de stelpost berekend aan de hand van het percentage pbbp, zoals dit gepresenteerd wordt in de meicirculaire. Dit percentage wordt afgezet tegen de budgetten, die gevoelig zijn voor loon-, en prijsstijgingen. Door het hanteren van de stelpost voorkomen we "lucht" in de gemeentelijke begroting en kijken we kritisch naar de inzet van de bestaande budgetten.

34. Vormen stelpost CAO ambtenaren

Voor de jaren 2023 e.v. dienen de CAO afspraken voor gemeentelijke ambtenaren te worden herzien. Hierbij is het reëel om aan te nemen dat de salarissen zullen stijgen. In het verleden is gebleken dat de CAO voor de Rijksoverheid een goede maatgever is voor de CAO gemeente. Zij hebben in de nieuwe CAO een verhoging gekregen van 7,5% en € 900 structureel. Gelet op de financiële impact die een dergelijke CAO zal hebben voor de gemeentelijke begroting wordt een separate stelpost opgenomen. Hierbij is uitgegaan van een stijging van 3,5% en € 900 in 2023 en nog eens 4% extra in 2024.

35. 1,42 FTE BOA

Het kabinet heeft zowel incidenteel als structureel rijksmiddelen ingezet voor de aanpak van ondermijning. Een eerste aanzet is gemaakt qua beleid en om dit beleid te kunnen uitvoeren en/of te effectueren is inzet van extra boa-capaciteit nodig. Onder andere een boa specifiek voor aanpak ondermijning, deze heeft niet alleen een signalerende functie maar is

ook degene die integrale ondermijningsacties organiseert. Bij deze acties kunnen situaties aangetroffen worden waarop gehandhaafd dient te worden. Denk hierbij aan illegale bewoning, illegale bouwconstructies, xtc of hennep etc. De afgelopen jaren zijn structureel twee BOA's ingehuurd om binnen Leudal met vijf BOA's te kunnen handhaven. Omdat we vanuit het gemeentefonds structureel geld voor 0,58 FTE ontvangen, is 1,42 FTE extra nodig om onze handhavingstaken in brede zin uit te voeren.

Hiermee hangt samen dat ongewenste situaties ook juridisch opgepakt dienen te worden. Hiervoor is extra capaciteit van een handhavingsjurist nodig (zie onder punt 37).

36. 0,7 FTE beleidsmedewerker veiligheid

Binnen de bestaande capaciteit op het gebied van veiligheid bestaan bij het opstellen van beleid, de realisatie van gestelde ambities, crisismanagement en onderlinge vervangbaarheid.. Indien deze formatie niet wordt toegevoegd zullen er keuzes gemaakt moeten worden over welke taken wel of niet worden uitgevoerd en zullen ambities (met name op het gebied van ondermijning) niet gerealiseerd kunnen worden. In geval van crisissituatie wordt de noodzaak voor het maken van keuzes verder versterkt. Een veilige leefomgeving is een belangrijke pijler binnen de sociale basis en is een voorwaarde om andere ambities binnen het sociaal domein te realiseren.

37. 1 FTE Handhavingsjurist

Mede vanuit de aanpak van ondermijning is het organiseren van extra ondermijningsacties en handhaving noodzakelijk. Om deze acties ook juridisch op te kunnen pakken, is extra capaciteit van een handhavingsjurist nodig. Op dit moment maken we gebruik van structurele inhuur van handhavingsjuristen omdat de bestaande formatie de aantallen en de complexiteit van de handhavingss dossier niet kunnen afhandelen. Dit is onwenselijk want het betreft structurele taken. Derhalve is extra capaciteit onontkoombaar.

38. Capaciteit sociaal domein

Om zowel beleidsmatig als uitvoerend de uitdagingen in het Sociaal domein het hoofd te kunnen bieden is een uitbreiding van de ambtelijke capaciteit nodig van € 400.000.

Beleid/ontwikkeling:

Het sociaal domein staat voor een grote uitdaging; het waarborgen van duurzame, betaalbare zorg. Hiervoor wordt een proactieve rol van de beleidsmedewerkers belast met ontwikkeling en sturing op maatregelen om kosten te besparen en het realiseren van de beoogde transformatie door te investeren in pilots om de beweging op gang te brengen, het doen van nieuwe aanbestedingen, intensiever samenwerken met maatschappelijke partners (waaronder het onderwijs), doorontwikkeling van het arbeidsmarktbeleid, preventie, etc. De bestaande capaciteit, zowel beleidsmatig als uitvoerend, op het gebied van het sociaal domein (Wmo, Participatie Jeugd/Onderwijs) is te krap om deze uitdagingen proactief aan te gaan. De functies zijn kwetsbaar door de solistische aard van de functies. Dit zorgt voor niet alleen voor kwetsbaarheid in de vervangbaarheid maar ook voor een gebrek aan ontwikkelkracht en sturend vermogen op (ingezette) ontwikkelingen. Daarom worden voor de drie beleidsterreinen binnen het sociaal domein aanvullende middelen gevraagd, om de sociale basis te versterken, duurzaam het hoofd te kunnen bieden aan ontwikkelingen en het voeren van regie op ingezette maatregelen, deze te monitoren en daar tijdig op bij te sturen. Indien deze formatie (deels tijdelijk en deels structureel) niet wordt toegevoegd zal de gemeente keuzes moeten maken in de hoogte en haalbaarheid van haar ambities, waarbij we in de reactieve rol blijven. Hierdoor kan onvoldoende gestuurd worden op het waarborgen van duurzame, betaalbare zorg.

Uitvoering:

De samenleving verandert en de samenstelling van de bevolking verandert mee. Daardoor zien we een verandering in de hoeveelheid aanvragen van onze inwoners met name in de WMO. Gesteld mag worden dat de aard van de bevolkingsopbouw aantoonbaar en voorspelbaar tot meer aanvragen leidt en dat ook in de toekomst zal blijven doen. Het is van belang dat onze inwoners op de juiste manier en tijdig geholpen worden door de juiste persoon. Om deze reden willen we de formatie voor de uitvoeringstaken binnen sociaal domein versterken.

39. *1 FTE beleidsmedewerker landbouw*

Het buitengebied in de gemeente Leudal is groot qua oppervlakte en uniek in haar bestaan. Op dit moment is geen formatie aanwezig die zich bezighoudt met het buitengebied. Dit is ondenkbaar in een landbouwgemeente als Leudal. Mede door de opgaven die zich in het buitengebied en met betrekking tot de landbouw voordoen, is het noodzakelijk om hiervoor een formatieplaats te creëren. Indien deze formatie niet wordt toegevoegd kan de gemeente de aandacht die nodig is voor het buitengebied niet garanderen.

40. *1 FTE beleidsmedewerker natuur/klimaat*

De klimaatverandering en de opgaven met betrekking tot de natuur (hitte, droogte) maken dat er steeds meer uitdagingen komen voor gemeenten. Om een goede invulling te geven aan het oplossen van de deze veranderingen is het van belang hiervoor een formatieplaats te creëren. Indien deze formatie niet wordt toegevoegd kan de gemeente geen actieve rol nemen in het proces tot de aanpak van de veranderingen met betrekking tot het klimaat en de natuur.

41. *1 FTE Groene BOA*

De groene boa is van essentieel belang voor handhaving en toezicht in de landelijke (natuur)gebieden en daarmee voor orde, veiligheid en natuurbehoud in het buitengebied. De groene boa levert een belangrijke bijdrage aan de bescherming van het buitengebied dat daardoor een uitstekende plaats voor natuurbehoud en voor recreatie en ontspanning blijft. In het buitengebied nemen overlast en criminaliteit zienderogen toe. Meer toezicht is nodig om het buitengebied veilig te houden. Met de huidige capaciteit kunnen we deze taak momenteel namelijk niet uitvoeren.

42. *0,67 FTE klantcontactcentrum*

Voor de dagelijkse bezetting van het callcenter is minimaal 1,44 FTE nodig. Dit wordt nu gerealiseerd met behulp van een tijdelijke kracht. Om de basis bezetting en de bijbehorende dienstverlening te kunnen blijven garanderen is het noodzakelijk dat we het de tijdelijke formatie voor 24 uur per week om zetten naar een structurele formatie. Indien de formatie niet wordt toegevoegd, dient het dienstverleningsniveau aangepast te worden binnen het callcenter. Daarnaast zal in geval van calamiteiten, keuzes gemaakt moeten worden in de dienstverlening.

Bovenstaande staat los van de momenten van piekbelasting zoals bij hoog water, opvang Oekraïense vluchtelingen en wijzigingen op het gebied van afval.

43. *1 FTE medewerker frontoffice burgerzaken*

Met het inzetten van de transformatie Burgerzaken leiden we medewerkers op om backoffice werkzaamheden te kunnen verrichten. Daarnaast merken we dat het werk steeds complexer wordt en dat er daardoor een verschuiving plaatsvindt van frontoffice werkzaamheden naar backoffice werkzaamheden. Tot nu toe hebben we interne verschuivingen van het werk opgelost door medewerkers de kans te geven in de backoffice, door overheveling van de formatie van de frontoffice naar de backoffice. Hierdoor is er een knel ontstaan in de frontoffice. Om deze knel op te lossen wordt er gebruik gemaakt van tijdelijke inhuur. Als we naar de praktijk kijken, kunnen we concluderen dat we de omvang van het werk ook op termijn niet kunnen verzetten zonder één extra fte. Dit komt mede doordat de werkzaamheden van de frontoffice niet afnemen zoals verwacht. Door de tijdelijke formatie structureel te maken krijgen we de mogelijkheid om de transformatie verder vorm te geven. Indien deze uitbreiding niet plaats vindt zullen we onze dienstverlening moeten aanpassen, zoals de openingstijden van het gemeentehuis, dit zodat we onze kwaliteit kunnen blijven garanderen tijdens de uren dat de gemeentelijke publieksbalie geopend is.

44. *2 FTE Trainee organisatie breed*

Op dit moment hebben we geen aparte traineeformatie meer waar we de instroom van trainees uit kunnen betalen. Op dit moment worden trainees gefinancierd uit bestaande formatie. Als aparte formatie beschikbaar wordt gesteld kunnen we investeren in verjonging van de organisatie en jonge medewerkers een kans geven om te groeien binnen de gemeente Leudal, waarbij we ondersteuning kunnen bieden vanuit de andere functies.

In het verleden zijn we gestart met het werven van trainees en is hen de kans geboden om door te groeien op interne functies. Gelet op de krappe arbeidsmarkt is dit een lijn die we graag willen doorzetten om zo zelf personeel vaardig te maken en minder afhankelijk te zijn van wat de arbeidsmarkt te bieden heeft. Daarnaast is dit ook een factor die we kunnen inzetten in onze Employer Branding. Het wordt zeker door jonge medewerkers als aantrekkelijk ervaren als er doorgroei potentieel wordt geboden. Met deze extra formatie wordt op twee manieren voordeel behaald.

45. Dakpanconstructie pensionering

In het verleden is weinig rekening gehouden met de overdracht van werkzaamheden in het kader van pensionering. Hierbij werd als uitgangspunt gehanteerd, dat de formatie beschikbaar moest zijn, voordat de vacature uitgezet kon worden. Dit heeft met name te maken met het feit dat er voor een dergelijke overlap geen budget voorhanden is. Het gevolg hiervan is dat er heel veel kennis en ervaring verdwijnt zonder dat dit aan iemand is overgedragen. Hierbij wordt gedacht aan een overlap van maximaal 6 maanden. Gelet op het belang van een goede overdracht is een dergelijk budget meer dan wenselijk.

46. Knelpunten personele capaciteit

Binnen de huidige formatie zijn personele knelpunten aanwezig. Op dit moment is er te weinig formatie voorhanden om te voldoen aan alle taken en ambities, zoals deze door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Derhalve worden op dit moment vooral reactief taken opgepakt. Om de basis binnen formatie op orde krijgen is een bedrag benodigd, waarna deze omgezet kan worden in formatie. Hierbij zal worden gekeken op welke manier en bij welke afdelingen deze middelen ingezet gaan worden op basis van de aanwezige knelpunten. Indien niet wordt voorzien in de aansterking van het ambtelijk apparaat zullen de gestelde doelen niet binnen de daarvoor gestelde termijn gehaald kunnen worden.

47. Nieuwe voorziening APPA

De eerdere dienstverlener met betrekking tot het APPA pensioenplan is gestopt met het aanbieden van haar diensten. Derhalve is gezocht naar een nieuwe partij die de pensioenen kan berekenen en uitbetalen. Het beheer van de voorziening is echter geen onderdeel van de diensten van de nieuwe partij. Om deze reden dient de gemeente een eigen voorziening te vormen voor de pensioenen van (oud) wethouders. De uitbetalingen zullen in de toekomst direct ten laste gaan van de voorziening, waardoor de exploitatiebudgetten verlaagd kunnen worden.

48. Realisatie taakstelling strakker sturen

De taakstelling die is opgenomen aan de hand van het aangenomen amendement 4.3 bij de begrotingsvergadering voor de jaren 2021 – 2024, zal op basis van collegebesluit van 26 juli jl. deels worden ingevuld. Het voorstel is om een bedrag van € 41.774 niet in te vullen.

49. Realisatie taakstelling sociaal domein

De vertraging van de verwerving heeft er toe geleid dat de taakstelling voor 2022 volledig is afgeraamd (raadsbesluit 21 december 2021 septembercirculaire).

Binnen het sociaal domein resteert een taakstelling van circa € 1.600.000 structureel. Middels collegevoorstel 3559 is een bedrag van € 213.224 structureel bespaard. Dit bedrag komt met name door het strenger indiceren van aanvragen in het kader van de WMO-begeleiding waarbij het afschalen van maatwerk ten opzichte van inzet in het voorliggend veld de nadruk heeft. Op het gebied van Jeugdhulp kan structureel een bezuiniging van € 650.000 ingeboekt worden. Hierdoor is de taakstelling van 2023 en 2024 gerealiseerd. Dit is het gevolg van een "cocktail" van maatregelen (onder andere het normaliseren en de-medicaliseren van de jeugdzorg) uit het Plan van aanpak Duurzaam evenwicht in het Sociaal Domein en het doorvoeren van het "woonplaatsbeginsel".

Om realistische maatregelen voor te kunnen leggen voor het resterende deel van de taakstelling wordt met inzet van de gevraagde additionele capaciteit gewerkt aan een structuur en aanpak waarmee een invulling gegeven kan worden aan de (bezuinigings)opgaven in het Sociaal Domein. Als 'zoekgebied voor besparingen' zal ook de regionale samenwerking (bijv. CJG en samenwerking Midden-Limburg West) worden meegenomen.

50. Realisatie taakstelling griffie

Aan deze taakstelling dient met ingang van 2022 nog invulling gegeven te worden.

51. Taakstelling accommodaties

Naar verwachting wordt de taakstelling in 2022 niet gerealiseerd en dient structureel vanaf 2023 nog ingevuld te worden.

5. Bijlage 1

Totaaloverzicht acties uit coalitieakkoord i.r.t. Strategische visie

 Nieuw (en vraagt om extra capaciteit)
 Geen nieuw beleid (en kan uitgevoerd worden binnen beschikbare capaciteit)

Nr	Hoofdstuk Coalitieakkoord	Acties uit het coalitieakkoord	Programma-begroting 2023	Thema				Planning				Ambities uit Strategische visie	Perspectieven uit Strategische visie
				Gemeente-breed	Passend wonen	Buiten-gebied	Sociale basis	2023	2024	2025	2026		
1	Bestuurlijke vernieuwing	We maken realistische keuzes en als we een keuze hebben gemaakt dan houden we daaraan vast.	6 Samenwerking	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
2	Bestuurlijke vernieuwing	Bij initiatieven van ondernemers en inwoners worden duidelijke kaders gesteld. Er wordt in een zo vroeg mogelijk stadium beoordeeld of een initiatief kansrijk is.	6 Samenwerking	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
3	Bestuurlijke vernieuwing	Als een besluit moet worden genomen dat alle inwoners direct raakt, dan kan besloten worden om de inwoners daarover voorafgaand aan een besluit te raadplegen.	6 Samenwerking	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
4	Bestuurlijke vernieuwing	We gaan voortvarend met participatie aan de slag, de komende periode onderzoeken we instrumenten die ons daarbij kunnen helpen en werken we deze verder uit. Daarbij denken we aan burgerpanels en referenda.	6 Samenwerking	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
5	Bestuurlijke vernieuwing	We nodigen insprekers nadrukkelijk uit om gebruik te maken van hun recht om mee te spreken tijdens de beraadslagingen in de commissievergaderingen.	6 Samenwerking	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
6	Bestuurlijke vernieuwing	Er komt een Leudalse Kinderraad. Zo krijgt de stem van de Leudalse jeugd een stevige positie.	6 Samenwerking	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
7	Veiligheid	We pakken de problematiek rondom personen met verward gedrag effectief aan en voorkomen het ontstaan van verdere tegenstellingen met medeburgers en onze samenleving. Dit vraagt om integrale balans tussen zorg- en veiligheidsdomein.	1 Veiligheid		X							Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
8	Veiligheid	We investeren in het voorkomen van cybercriminaliteit en ondermijning waarbij we inwoners actief betrekken en samenwerken aan een veilige en leefbare samenleving.	1 Veiligheid			X	X	X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
9	Veiligheid	We blijven het instrument Bibob(Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) breed inzetten en voorkomen met name de ongewenste facilitering door de gemeente.	1 Veiligheid				X	X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
10	Veiligheid	We zetten in op actieve communicatie naar inwoners en binnen het gemeentehuis, zodat we iedereen bewust maken van de gevaren van ondermijnende criminaliteit en het herkennen van signalen.	1 Veiligheid			X	X	X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
11	Veiligheid	Meldingen van vermoedelijke ondermijnende activiteiten pakken we actief op en we voeren preventieve controles uit.	1 Veiligheid			X	X	X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
12	Verkeer, vervoer en waterstaat	Samen met de gemeente Roermond en de provincie Limburg zetten we ons in voor een hoogwaardige fietsverbinding met in het bijzonder een fietsbrug tussen Buggenum en Leeuwen.	2 Leefomgeving		X	X		X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
13	Verkeer, vervoer en waterstaat	We verbeteren de verlichting op fietspaden in het buitengebied. We maken daarbij gebruik van zogenaamde "slimme verlichting" om het effect op de natuur minimaal te houden.	2 Leefomgeving		X			X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
14	Verkeer, vervoer en waterstaat	Nabij scholen en winkelgebieden worden 30km zones het uitgangspunt. Waar drempels moeten komen hebben we een voorkeur voor sinusdrempels.	2 Leefomgeving		X							Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
15	Verkeer, vervoer en waterstaat	We vergroten de bekendheid van de landbouwroutes.	2 Leefomgeving			X						Levendige gemeente voor jong en oud	Landbouw binnen duidelijke kaders
16	Verkeer, vervoer en waterstaat	Vrachtverkeer in de dorpen gaan we – waar mogelijk- actiever weren.	2 Leefomgeving	X				X				Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
17	Verkeer, vervoer en waterstaat	Waar het helpt leggen wij fietssuggestiestroken aan, we proberen schijnveiligheid te voorkomen.	2 Leefomgeving	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
18	Verkeer, vervoer en waterstaat	Op wegen in het buitengebied met vrij-liggende fietspaden blijft 80km/uur het uitgangspunt.	2 Leefomgeving			X		X				Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
19	Verkeer, vervoer en waterstaat	We realiseren een fietspad op de Leudalweg tussen Roggel en Neer.	2 Leefomgeving	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
20	Verkeer, vervoer en waterstaat	We zien op voorhand geen reden om de provinciale weg Roggel – Helden (N562) op grondgebied van Leudal van de provincie over te nemen.	2 Leefomgeving	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
21	Verkeer, vervoer en waterstaat	De ontwikkelingen op Zevenellen vragen een gedegen verkeersafwikkeling. Naast de reeds ingeplande rotondes wordende "aan- en afvoer" wegen een belangrijk punt van aandacht.	2 Leefomgeving			X			X			Een plek voor verschillende vormen van bedrijvigheid	Aantrekkelijk en landelijk wonen
22	Verkeer, vervoer en waterstaat-verkeer en vervoer	Als gemeente gaan we actief aan de slag met deelauto's en ondersteunen we projecten gericht op deelmobiliteit.	2 Leefomgeving			X			X			Regionale koplopers duurzaamheid	Duurzaamheid als leidend principe
23	Verkeer, vervoer en waterstaat - openbare ruimte	De gevolgen van weersinvloeden worden beperkt door het treffen van maatregelen in de openbare ruimte (vergroening, vasthouden water) en het aanpakken van hittestress.	2 Leefomgeving		X			X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
24	Verkeer, vervoer en waterstaat - openbare ruimte	We handhaven het beleid om alleen wegbermen te maaien als dat uit oogpunt van veiligheid noodzakelijk is. We nemen maatregelen om tijdens het maaien vogels en hun nesten te beschermen.	2 Leefomgeving		X			X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
25	Verkeer, vervoer en waterstaat - openbare ruimte	We onderzoeken of organische reststromen, zoals schoon berm en slootmaaisel en blad uit bladkorven, rechtstreeks bij agrariërs af te zetten is als compost of bokashi. Dit ter verbetering van het gezonde bodemleven en een beter vochtvasthoudend vermogen.	2 Leefomgeving		X	X		X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
26	Verkeer, vervoer en waterstaat - water	Initiatieven/projecten voor het afkoppelen van regenwater blijven we ondersteunen. Daarover communiceren we duidelijk met onze inwoners.	2 Leefomgeving		X			X	X	X	X	Regionale koplopers duurzaamheid	Duurzaamheid als leidend principe
27	Verkeer, vervoer en waterstaat - water	Om verdroging van agrarische grond tegen te gaan, bevorderen we in samenwerking met het Waterschap het aanleggen van stuwen in combinatie met peilgestuurde drainage.	2 Leefomgeving			X						Gemeenten inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers werken samen	Landbouw binnen duidelijke kaders
28	Verkeer, vervoer en waterstaat - water	Gemeentelijke duikers dienen voldoende open te zijn.	2 Leefomgeving	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen

Nr	Hoofdstuk Coalitieakkoord	Acties uit het coalitieakkoord	Programma-begroting 2023	Thema				Planning				Ambities uit Strategische visie	Perspectieven uit Strategische visie
				Gemeente-breed	Passend wonen	Buiten-gebied	Sociale basis	2023	2024	2025	2026		
29	Economie	Wij versterken ons huidige accountmanagement. Ondernemers krijgen duidelijke antwoorden op hun vragen.	2 Leefomgeving			X		X				Een plek voor verschillende vormen van bedrijvigheid	Partnerschap, participatie en communicatie
30	Economie	Minimaal één maal per maand is er een inloopsprekkuur voor ondernemers.	2 Leefomgeving	X								Een plek voor verschillende vormen van bedrijvigheid	Partnerschap, participatie en communicatie
31	Economie	Wekelijks bezoekt het college van Burgemeester en wethouders of een afvaardiging daarvan een onderneming in Leudal.	2 Leefomgeving	X								Een plek voor verschillende vormen van bedrijvigheid	Partnerschap, participatie en communicatie
32	Economie	Samen met partners reiken we jaarlijks een ondernemersprijs uit.	2 Leefomgeving	X								Een plek voor verschillende vormen van bedrijvigheid	Partnerschap, participatie en communicatie
33	Economie	We streven naar een verbetering van de samenwerking tussen ondernemers door het organiseren van netwerkbijeenkomsten (zoals TOP Leudal) en extra inzet door platforms als Keyport en Ondernemer Arena.	2 Leefomgeving	X								Een plek voor verschillende vormen van bedrijvigheid	Partnerschap, participatie en communicatie
34	Economie	Ondernemers die willen uitbreiden of verhuizen ondersteunen we maximaal. Zo houden we deze bedrijven en werkgelegenheid in Leudal. In ons buitengebied is er extra aandacht voor bedrijven die functioneel met de natuur verbonden zijn en duurzaam willen ondernemen.	2 Leefomgeving		X			X	X	X	X	Een plek voor verschillende vormen van bedrijvigheid	Partnerschap, participatie en communicatie
35	Economie	Voor zover wettelijk toegestaan krijgen bedrijven uit Leudal voorrang bij opdrachten van de gemeente waarbij extra aandacht is voor duurzaam inkopen.	2 Leefomgeving	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Duurzaamheid als leidend principe
36	Economie	We stimuleren nieuwe vormen van circulaire economische activiteiten bij vrijkomende agrarische bedrijven.	2 Leefomgeving			X		X				Balans in ruimtegebruik	Landbouw binnen duidelijke kaders
37	Economie	We onderzoeken de mogelijkheden van revitalisering en uitbreiding van oude industrieterreinen	2 Leefomgeving			X			X			Een plek voor verschillende vormen van bedrijvigheid	Partnerschap, participatie en communicatie
38	Economie	We onderzoeken de mogelijkheden van een nieuw industrieterrein.	2 Leefomgeving			X				X		Een plek voor verschillende vormen van bedrijvigheid	Partnerschap, participatie en communicatie
39	Economie	We bevorderen Bedrijfsinvesteringszones (BIZ).	2 Leefomgeving	X								Een plek voor verschillende vormen van bedrijvigheid	Partnerschap, participatie en communicatie
40	Economie	We onderzoeken de mogelijkheid om bedrijfsverzamelgebouwen te ontwikkelen in vrijkomende agrarische bebouwing.	2 Leefomgeving			X		X				Een plek voor verschillende vormen van bedrijvigheid	Partnerschap, participatie en communicatie
41	Economie	Weekmarkten en losse standplaatsen breiden we uit ter versterking van het winkelbestand.	2 Leefomgeving		X				X			Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
42	Onderwijs	Mits genoeg draagvlak onder ouders en voldoende leerlingen gaan we voor behoud van de basisschool in onze dorpen.	3 Voorzieningen		X		X	X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
43	Onderwijs	We zetten ons samen met de basisscholen in voor een lagere uitstroom naar het speciaal onderwijs. Daartoe zoeken wij intensivering met jeugdhulp en -ondersteuning.	3 Voorzieningen				X	X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
44	Onderwijs	We gaan in overleg met de basisscholen zorgen voor een goede onderwijshuisvesting. Daarvoor wordt een integraal huisvestingsplan opgesteld dat uiterlijk 1 juli 2023 gereed is. Daarin zal ook aandacht worden besteed aan een goede ventilatie.	3 Voorzieningen				X	X				Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
45	Onderwijs	Met de Aloysius stichting worden afspraken gemaakt voor tijdelijke huisvesting voor het speciaal onderwijs.	3 Voorzieningen				X					Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
46	Onderwijs	In het kader van het Nationaal Programma onderwijs zal met het onderwijs, kinderopvang en organisaties die jongeren ondersteunen een Leudals programma worden ontwikkeld.	4 Samenleving				X	X	X			Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
47	Onderwijs	Met St. Ursula zullen we alternatieven ontwikkelen voor een schoolgebouw op één locatie in Leudal. Dit gebouw zal multifunctioneel worden waarbij ook gebruik door bedrijven niet wordt uitgesloten. Uiterlijk op 1 januari 2024 wordt een definitieve keuze gemaakt over de locatie en de invulling van het gebouw.	3 Voorzieningen				X	X				Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
48	Onderwijs	We moedigen scholen aan om schoolpleinen te vergroenen en uitdagender te maken.	3 Voorzieningen		X				X		X	Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
49	Onderwijs	Leerlingen van alle leergangen op St. Ursula worden uitgenodigd voor een jaarlijkse excursie op het gemeentehuis.	3 Voorzieningen	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
50	Onderwijs	Het college van Burgemeester en Wethouders organiseert een collegejour voor eindexamenkandidaten.	3 Voorzieningen	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
51	Onderwijs	We zorgen voor stageplekken binnen de gemeentelijke organisatie zodat jongeren ook op die manier kennis kunnen maken met de gemeente.	3 Voorzieningen	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
52	Sport, cultuur en recreatie - sport	We werken samen met inwoners en verenigingen aan een sportbeleid, dat aandacht besteed aan vrijwilligers en dorp-overstijgende samenwerking.	3 Voorzieningen		X				X			Gemeenten inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers werken samen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
53	Sport, cultuur en recreatie - sport	We bevorderen de gezondheid van onze inwoners door het Leefstijlakoord actief uit te voeren, en zullen het op basis van de evaluatie verder aanpassen en door ontwikkelen.	3 Voorzieningen		X			X		X		Levendige gemeente voor jong en oud	Mooi leven is gezond leven
54	Sport, cultuur en recreatie - accommodatie	Samen met Overleg Orgaan Gemeenschapshuizen (OOG) werken we aan een toekomststrategie waarin we de huidige en toekomstige problematiek in kaart brengen.	3 Voorzieningen				X					Vitale verenigingen voor iedereen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
55		We maken onze accommodaties toekomstbestendig door te investeren in duurzaamheid en energiebesparing.	3 Voorzieningen				X	X	X	X	X	Vitale verenigingen voor iedereen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
56	Sport, cultuur en recreatie - accommodatie	We nemen een actieve rol in en proberen onze maatschappelijke partners zoveel mogelijk gebruik te laten maken van onze gemeenschapshuizen (denk aan zorgpartijen, de bibliotheek etc.).	3 Voorzieningen				X	X	X	X	X	Vitale verenigingen voor iedereen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit

Nr	Hoofdstuk Coalitieakkoord	Acties uit het coalitieakkoord	Programma-begroting 2023	Thema				Planning				Ambities uit Strategische visie	Perspectieven uit Strategische visie
				Gemeente-breed	Passend wonen	Buiten-gebied	Sociale basis	2023	2024	2025	2026		
57	Sport, cultuur en recreatie - cultuur	We brengen organisaties en verenigingen bij elkaar en ondersteunen dit financieel.	3 Voorzieningen				X					Vitale verenigingen voor iedereen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
58	Sport, cultuur en recreatie - cultuur	Optredens, concerten, exposities en andere vormen van kunst en cultuur uitingen gaan we actief ondersteunen.	3 Voorzieningen		X			X				Vitale verenigingen voor iedereen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
59	Sport, cultuur en recreatie - cultuur	We handhaven het budget voor muziekonderwijs zodat de gemeente 2/3 en de kinderen en jongeren 1/3 van hun opleiding betalen.	3 Voorzieningen				X	X	X	X	X	Vitale verenigingen voor iedereen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
60	Sport, cultuur en recreatie - cultuur	We intensiveren de inzet van onze culturele combinatiefunctionarissen op scholen.	3 Voorzieningen				X	X	X	X	X	Vitale verenigingen voor iedereen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
61	Sport, cultuur en recreatie - cultuur	We organiseren een jaarlijkse kunst en cultuurdag voor kinderen en jongeren	3 Voorzieningen		X			X				Vitale verenigingen voor iedereen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
62	Sport, cultuur en recreatie - cultuur	We faciliteren jongeren om evenementen te organiseren (denk aan een Leudalfestival).	3 Voorzieningen				X					Vitale verenigingen voor iedereen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
63	Sport, cultuur en recreatie - cultuur	Met het uitreiken van een jaarlijkse kunst en cultuurprijs zetten we personen en organisaties in de schijnwerpers.	3 Voorzieningen		X							Vitale verenigingen voor iedereen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
64	Sport, cultuur en recreatie - cultuur	We verdubbelen het budget voor streekgebonden evenementen zodat we samen met verenigingen en bedrijven de leefbaarheid bevorderen en Leudal nog aantrekkelijker maken voor toeristen en recreanten.	3 Voorzieningen		X							Vitale verenigingen voor iedereen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
65	Sport, cultuur en recreatie - bibliotheek	De bibliotheek krijgt twee full service vestigingen in Heythuysen en IJssvoort. Daar komt ook een Financieel Informatiepunt (FIP) en een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) voor onze inwoners.	3 Voorzieningen				X	X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
66	Sport, cultuur en recreatie - bibliotheek	Ruimere openingstijden en beter opgeleide vrijwilligers/medewerkers zorgen voor een betere dienstverlening.	3 Voorzieningen				X					Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
67	Sport, cultuur en recreatie - bibliotheek	In de andere dorpen waar nu een vestiging van de bibliotheek is zullen we een uitleenpunt voor kinderboeken handhaven, bij voorkeur in scholen.	3 Voorzieningen				X					Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
68	Sport, cultuur en recreatie - bibliotheek	Aanvullende activiteiten van de bibliotheken in de andere dorpen (denk aan lezingen, workshops etc.) vinden plaats in gemeenschapsvoorzieningen.	3 Voorzieningen				X					Gemeenten inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers werken samen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
69	Sport, cultuur en recreatie - recreatie	We zetten in op uitbreiding en verbetering van onze fiets- ruiter wandelpaden en daarbij horende rustpunten.	2 Leefomgeving		X							Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
70	Sport, cultuur en recreatie - recreatie	In het buitengebied gaan we waar mogelijk en wenselijk ander verkeer ontmoedigen zodat toeristen en inwoners daar veilig kunnen fietsen en wandelen.	2 Leefomgeving			X			X			Balans in ruimtegebruik	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
71	Sport, cultuur en recreatie - recreatie	Agrariërs helpen we bij het omzetten naar een toeristisch en/of recreatief bedrijf. Daarbij denken we aan minicampings, camperplaatsen maar ook duurzame vakantiewoningen en kleinere activiteiten (denk aan musea, escape rooms etc.).	2 Leefomgeving			X		X				Balans in ruimtegebruik	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
72	Sport, cultuur en recreatie - recreatie	We richten in onze gemeente een toeristisch informatiepunt in.	2 Leefomgeving		X							Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
73	Sport, cultuur en recreatie - recreatie	We zetten samen met de toeristische sector een campagne op om meer toeristen naar Leudal te trekken.	2 Leefomgeving		X							Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
74	Sociaal domein	Het Kernteam Sociaal Domein met medewerkers uit het sociaal domein en financiën zetten we in om de uitvoering van het beleid de komende jaren te borgen, te monitoren en waar nodig bij te sturen.	4 Samenleving				X					Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
75	Sociaal domein	We trekken gezinscoaches aan om vroegtijdig samen met de hulpvrager te onderzoeken of er ondersteuning nodig is en zo ja, welke het beste past.	4 Samenleving				X					Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
76	Sociaal domein	We krijgen kinderen vroegtijdig in beeld om ontwikkelingsachterstanden op tijd aan te pakken om zo verwijzing naar speciaal onderwijs en lange zorgtrajecten te voorkomen.	4 Samenleving				X					Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
77	Sociaal domein	We breiden de inzet van praktijkondersteuners jeugd bij huisartsen uit.	4 Samenleving				X	X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
78	Sociaal domein	We inventariseren en analyseren de huidige jeugdzorgindicaties op effectiviteit en efficiëntie.	4 Samenleving				X	X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
79	Sociaal domein	We evalueren de bestaande samenwerkingen met andere gemeenten in het sociaal domein en onderzoeken eveneens of uitbreiding daarvan zinvol en mogelijk is.	4 Samenleving				X					Gemeenten inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers werken samen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
80	Sociaal domein	We contracteren minder zorgaanbieders.	4 Samenleving				X					Gemeenten inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers werken samen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
81	Sociaal domein	We maken de rol van Synthese laagdrempeliger en bekender bij onze inwoners.	4 Samenleving		X							Gemeenten inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers werken samen	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
82	Sociaal domein	We onderzoeken waar de jeugd tussen 12 en 18 jaar in Leudal behoefte aan heeft om zich te kunnen ontplooiën.	4 Samenleving				X	X	X			Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
83	Sociaal domein	We onderzoeken hoe we de stijgende zorgvraag door de vergrijzing het beste kunnen managen.	4 Samenleving		X		X	X				Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit
84	Sociaal domein	We onderzoeken hoe we armoede onder onze inwoners kunnen voorkomen en bestrijden	4 Samenleving		X		X	X	X			Levendige gemeente voor jong en oud	Bereikbare voorzieningen van hoge kwaliteit

Nr	Hoofdstuk Coalitieakkoord	Acties uit het coalitieakkoord	Programma-begroting 2023	Thema				Planning				Ambities uit Strategische visie	Perspectieven uit Strategische visie
				Gemeente-breed	Passend wonen	Buiten-gebied	Sociale basis	2023	2024	2025	2026		
85	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	We willen de komende vier jaar 750 woningen bouwen in alle dorpen. De 600 woningen uit de structuurvisie worden aangevuld met andere programma's zoals de Nationale woon en bouwagenda.	2 Leefomgeving		X							Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
86	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	We transformeren leegstaand of leegkomende vastgoed naar betaalbare koop en huurwoningen. We evalueren dit jaarlijks.	2 Leefomgeving		X							Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
87	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	We ondersteunen collectieve initiatieven van inwoners en stellen geld beschikbaar om deze initiatieven op te starten.	4 Samenleving		X			X	X	X	X	Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
88	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	We stellen een regeling op om transformatie van de huidige woonvoorraad mogelijk te maken.	2 Leefomgeving		X			X	X	X	X	Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
89	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	We overleggen met woningbouwcoöperaties om het aanbod van sociale huurwoningen te vergroten.	2 Leefomgeving		X							Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
90	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	We nemen ongebruikte bouwtitels in.	2 Leefomgeving		X					X		Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
91	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	We kiezen er voor om zoveel mogelijk binnen de grenzen van het bestaand bebouwd gebied wonen te concentreren. Dit doen we vooral op strategische plekken in de dorpen en waar mogelijk door inzet van vrijkomend maatschappelijk vastgoed. Als dit niet voldoende ruimte oplevert staan we woningbouw aan de rand van dorpen ook toe.	2 Leefomgeving		X							Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
92	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	Instrumenten als een zelfbewoningsplicht en een anti-speculatiebeding blijven we inzetten om speculatie met woningen te voorkomen.	2 Leefomgeving		X							Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
93	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	We handhaven het huidige beleid voor(groot)schalige huisvesting van arbeidsmigranten.	2 Leefomgeving		X							Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
94	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	We geven uitvoering aan het landelijk beleid om woonwagens onder te brengen bij woningbouwcoöperaties.	2 Leefomgeving		X		X	X	X			Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
95	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	We besteden extra aandacht aan woningen voor statushouders.	2 Leefomgeving		X		X	X	X	X		Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
96	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	We ondersteunen agrarische ondernemers die willen innoveren en stimuleren natuur inclusieve landbouw.	2 Leefomgeving			X						Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
97	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	Bij de ontwikkeling van de Omgevingswet brengen we niet alleen knelpuntlocaties maar ook mogelijke ontwikkelgebieden in het buitengebied in kaart. We faciliteren het verplaatsen van dierconcentraties in kernrandzones en nabij natuur naar geschiktere locaties.	2 Leefomgeving			X		X				Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
98	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	We herijken het beleid met betrekking tot vrijkomende agrarische bebouwing en ontwikkelen financiële prikkels om ongewenste bebouwing te slopen of te transformeren in andere soorten bedrijvigheid zonder dat de omgeving hiervan last ondervindt.	2 Leefomgeving			X						Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
99	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - volkshuisvesting	We blijven de diversiteit qua bedrijven en gewassenteelt in ons buitengebied stimuleren.	2 Leefomgeving			X						Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
100	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - natuur	We planten de komende vier jaar 20.000 extra bomen waarbij we o.a. inwoners de mogelijkheid bieden om gratis bomen af te halen.	2 Leefomgeving		X	X		X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
101	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - natuur	We gaan met agrariërs de natuurwaarde van ons buitengebied vergroten door tegen een vergoeding natuurlijke elementen (o.a. natuurlijke akkerranden en kleine houtwallen) aan te leggen en te onderhouden.	2 Leefomgeving			X						Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
102	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - natuur	We gaan meer handhaven in onze natuurgebieden.	2 Leefomgeving			X				X	X	Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen
103	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - natuur	We bevorderen de informatieoverdracht aan onze inwoners over het nut en noodzaak van natuur en biodiversiteit.	2 Leefomgeving			X						Levendige gemeente voor jong en oud	Aantrekkelijk en landelijk wonen
104	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - natuur	Jaarlijks stellen we een duurzaamheidsprogramma vast.	2 Leefomgeving	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Duurzaamheid als leidend principe
105	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - duurzaamheid	Inwoners en ondernemers worden gestimuleerd en gefaciliteerd om energiebesparende maatregelen te treffen.	2 Leefomgeving		X	X		X	X	X	X	Regionale koplopers duurzaamheid	Duurzaamheid als leidend principe
106	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - duurzaamheid	We faciliteren kleinschalige energieopwekking in de bebouwde omgeving (daken, carports etc.). Grondgebonden opwek van hernieuwbare energie moet passen binnen de kernkwaliteiten van het landschap, heeft een meerwaarde voor de omgeving en wordt door de directe omgeving gedragen.	2 Leefomgeving		X	X		X	X	X	X	Regionale koplopers duurzaamheid	Duurzaamheid als leidend principe
107	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - duurzaamheid	Daar waar de gemeente een actieve eigen positie kan innemen, gebeurt dat ook. We onderzoeken de mogelijkheden van een eigen energiebedrijf.	2 Leefomgeving	X				X				Regionale koplopers duurzaamheid	Duurzaamheid als leidend principe
108	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - duurzaamheid	Duurzame vervoersmiddelen worden gestimuleerd door het aanbrenen van laadinfrastructuur voor zowel particulieren als ondernemers.	2 Leefomgeving	X								Regionale koplopers duurzaamheid	Duurzaamheid als leidend principe
109	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - duurzaamheid	Innovatieve bedrijven worden gestimuleerd, als zij de ketens verkorten, afval reduceren, natuur inclusief werken of energieproductie bevorderen (denk aan het hergebruiken van biomassa als bodemverbeteraar).	2 Leefomgeving	X				X	X	X	X	Regionale koplopers duurzaamheid	Duurzaamheid als leidend principe
110	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing - Buggenum veld	We ontwikkelen een integrale visie voor het Buggenum veld waarin we naast de compensatie van het voormalige Nunhems de ontwikkelingen als de ontgroningen te Wijnaerden en de fietsbrug tussen Buggenum en Leeuwen meenemen.	2 Leefomgeving			X		X				Balans in ruimtegebruik	Aantrekkelijk en landelijk wonen

Nr	Hoofdstuk Coalitieakkoord	Acties uit het coalitieakkoord	Programma-begroting 2023	Thema				Planning				Ambities uit Strategische visie	Perspectieven uit Strategische visie
				Gemeente-breed	Passend wonen	Buiten-gebied	Sociale basis	2023	2024	2025	2026		
111	Personeel en organisatie	We houden blijvend aandacht voor de ontwikkeling van het ambtelijk apparaat. Een belangrijke rol daarbij is weggelegd voor het voeren van periodieke gesprekken (gesprekscyclus) met medewerkers. Hierin is niet alleen aandacht voor de doorvertaling van bestuurlijke ambities op medewerkersniveau maar ook aandacht voor hun persoonlijke en professionele ontwikkeling.	Paragraaf bedrijfsvoering	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
112	Personeel en organisatie	We investeren in ons strategisch personeelsbeleid waarbij we inzetten op thema's zoals: Employer branding (aantrekkelijk werkgeverschap), leren en ontwikkelen, duurzame inzetbaarheid en strategische personeelsplanning. We blijven inzetten op een creatieve manier van werven, hierbij staat opleiden, ontwikkelen en stimuleren van medewerkers centraal. Wij zoeken hierbij waar mogelijk actief de samenwerking met andere gemeenten op.	Paragraaf bedrijfsvoering	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
113	Personeel en organisatie	Voor functies die tijdelijk lastig in te vullen zijn of waar tijdelijke flexibiliteit/begeleiding wordt gevraagd, maken wij waar nodig inhuur mogelijk.	Paragraaf bedrijfsvoering	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
114	Communicatie en dienstverlening	Er wordt binnen twee werkdagen gereageerd naar inwoners waarin in ieder geval aangegeven wordt binnen welke termijn er een inhoudelijke reactie volgt.	5 Dienstverlening	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
115	Communicatie en dienstverlening	We hebben speciale aandacht voor inwoners die niet digitaal vaardig zijn. De bibliotheek is daarbij een belangrijke partner. We ondersteunen initiatieven waardoor we gemeentenieuws via de analoge weg kunnen communiceren.	5 Dienstverlening	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
116	Communicatie en dienstverlening	Jaarlijks onderzoeken we de tevredenheid over onze communicatie.	5 Dienstverlening	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
117	Communicatie en dienstverlening	De raads- en commissievergaderingen zijn via social media te volgen.	5 Dienstverlening	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
118	Financiën en belastingen	Wij bieden simpele en bondige rapportages aan; begrijpelijk voor iedereen in de Raad zodat een betere beraadslaging tussen Raad en College plaats vindt. Het gepresenteerde cijfermateriaal is actueel.	6 Samenwerking	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
119	Financiën en belastingen	We besteden méér aandacht aan lokaal inkopen.	Paragraaf bedrijfsvoering	X								Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
120	Financiën en belastingen	Voor het begrotingsjaar 2024 passen we "Zero Based Budgetting" toe. In plaats van met mutaties te werken op onze baten en lasten vanuit het voorgaande begrotingsjaar zetten we alle baten en lasten van onze programma's voor één keer op nul. Elke budgethouder onderbouwt voor de begroting en de meerjarenraming de baten en lasten voor zijn programma en verdedigt dit in College en Raad. Dit zorgt echter wel voor veel extra rekenwerk en prioritering voor de afdeling financiën en de budgethouder. Om die reden passen we dit instrument vooralsnog als pilot toe op slechts één afdeling en onderzoeken of de beoogde voordelen oplevert. Desgewenst kan de pilot daarna worden uitgebreid.	7 Financiën en belastingen	X				X				Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
121	Financiën en belastingen	Bovenop de jaarlijkse indexering verhogen wij de OZB met 2% per jaar met ingang van 2024.	7 Financiën en belastingen	X					X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie
122	Financiën en belastingen	We schaffen de hondenbelasting af.	7 Financiën en belastingen	X				X	X	X	X	Levendige gemeente voor jong en oud	Partnerschap, participatie en communicatie